

**MANAS
ÜNİVERSİTESİ
ÖĞRENCİSİ
SAMBO GÜREŞ
ŞAMPİYONASINDA
DÜNYA 3.'SÜ OLDU**
sayfa 4

**"Hayatta
insanın
çalışarak
ulaşamayacağı
bir şey yoktur"**

"Azmin sonu zaferdir. Planlı ve disiplinli çalışma alışkanlığının elde edilmesi imkânsız değildir, yeter ki insan hakkıyla çalışmasını bilsin. Başarılı olmanın ipuçlarını hafta sonları bile en az 4 saat çalışan, disiplinli çalışma konusunda

kendimize örnek olarak alabileceğimiz, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Fen Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Ali Osman Solak Hocamızla yaptığımız söyleşide bulabilirsiniz"
sayfa 8

Engellere takılmadan hayata devam

Gülzar Дүйшенова өзү майып болсо да, коомдук иштерге активдүү катышып келет. Ал 2010-жылы Японияга барып келген. Японияда майып адамдар үчүн атайын жолдор, пулт менен башкаруучу ко-

ляскалар жана башка ыңгайлуу шарттарды көрүп, Гүлзар Бишкекте андай мүмкүнчүлүктөр жоктугуна кейийт. Биз да аталган айым менен шаар аралап, анын көзү менен бул жагдайды аңдап-билип,

мүмкүнчүлүгү чектелген адамдарга борбор калаада жүрүү канчалык кыйын экендигине күбө болдук.

sayfa 10

Түркияга болгон САПАРДАН БИР ЭЛЕС...

Тил билүү-учурдун негизги талаптарынын бири. Ар бир тилде эркин сүйлөө абдан жакшы, ошол тилдүү мамлекеттин өзүнө барып, эли, тарыхы, маданияты менен жакындан таанышуу андан да

таасирдүү жана кызыктуу эмеспи. Мына ушундай жакшы мүмкүнчүлүккө университетибиздин гуманитардык факультетинин студенттери ээ болду.

sayfa 3

Жаңсоолор чындыкты айтат

Жумушка орношуш үчүн маектешүүгө барганда сиздин айткан сөзүңүздөн мурда, өзүңүздү кандай алып жүргөндүгүңүз өтө маанилүү. Көпчүлүк адамдар туура эмес жаңсоолорду колдонгондугу үчүн гана жумуштан куру калышат. Өзүңүз самаган жумушка тоскоолдуксуз орношууну кааласаңыз психолог Наталья Харченконун кеңешине назар салыңыз.

sayfa 5

"МАКСАТЫБЫЗ КЫРГЫЗ ЭСТРАДАСЫН ЖАҢЫ ТЕПКИЧКЕ КӨТӨРҮҮ"

Азыркы учурда репертуарыбызда 6-7 ыр бар. Алгач эстрада багытындагы ырларды аткарчубуз. Кийин классикалык ырлар басымдуулук кыла баштады. Этно-классика, кыргыздын эски ырларына басым жасап жаткан учурубуз.

sayfa 16

DÜNYAYI SÜPER BİSİKLETLERLE GEZİN

Kahramanlarımız süper bisiklet ile dünyayı gezmeyi amaçlayan genç hayalperesttiler. Aralarından birisinin normal bir tekerlekli bisikletle dünyayı gezmeye

cesareti de vardı. 3 yılını dünyayı gezmeye adayan cesur Türk ve Amerikan vatandaşları. Çılgın gezginlerle olan söyleşimizi sizinle paylaşmak istiyoruz.

sayfa 7

КАНТКЕНДЕ АУТИСТТЕРДИ КООМГО КОШО АЛАБЫЗ?

Кыргызстанда аутист балдарды окутуш үчүн атайын бала-бакча, мектептер жок. Анын айынан ансыз да элге аралаша албаган аутисттер үйдө камалып калууда.

sayfa 14

Редактордон

Урматтуу гезитибиздин окурмандары, сиздин колунуздагы гезит 2015-2016- окуу жылынын эсебинен алгачкы жолу жарык көрүп жатат. Биздин жамааттын эмгегин сиздердин сыныңыздарга сунуп жатып, бул санда эмгеги сиңген ар бир кесиптешибизге ыраазычылык билдиребиз. Гезитибиздин бул санында кабарчыларыбыз тарабынан даярдалган кызыктуу кабарлар жана окуу жайыбыздын эң маанилүү деп эсептелген жаңылыктары орун алды. "Манас" гезитинин кабарчылары тарабынан даярдалган акыркы жаңылыктарды жакында ачыла турган веб сайтыбыздан окуй аласыздар. Мындан ары гезитибиз ай сайын чыгат деген үмүтүбүз бар. Андыктан гезитибиздин өнүгүшү үчүн окурман катары сиздин да сунуш-пикириңиз биз үчүн абдан маанилүү. Гезитке сын-пикир, каалоо-тилек жана сунуштарыңыз болсо, биз сиздер менен ар дайым кызматташууга даярбыз.

Терең урматтым менен

Жыпара Дөөтказы кызы

Түрк элинин жазуучулары эскерилди

Түрк жазуучусу жана ошондой эле философ Алишер Навои менен Улуу Моголдор династиясынын негиздөөчүсү Захир ад-Дин Мухаммед Бабурдун урматына арналган чакан иш-чарага Өзбекстандын Кыргызстандагы элчиси Комил Рашидов келип катышты.

Саамалык 2016-жылдын 9-февралында КТМУнун жыйындар залында уюштурулган. Жыйын аталган окуу жайдын ректору Себахаттин Балжы жана эки өлкөнүн өкүлдөрүнүн сөз сүйлөөсү менен башталып, анда Алишер Навоинин кандай адам болгону эскерилди. Элчи жазуучунун ырларынан бир нече сап окуп берди. Андан кийин Захир ад-Дин Мухаммед Бабур жана Алишер Навои тууралуу кыска фильм көрсөтүлдү. Кеченин көркүн "Санжыра" бий ансамбли ачып, университеттин студенттери Навоинин көптөгөн ырларын ар түркүн тилдерде көркөм окуп беришти.

9 Şubat 2016 Salı günü Türk yazar ve Filozof Alişer Nevai ile Moğol hanedanının kurucusu Zahir Ad Din Muhammed Babur'un anma etkinlikleri gerçekleşti. Düzenlenen etkinliğe Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi'nin Rektörü Prof. Dr. Sebahattin Balcı ve Özbekistan'ın Bışkek Büyükelçisi Komil Raşidov katıldı. Etkinliğe ülkelerin ve üniversitenin temsilcileri Alişer Nevai ile ilgili düşüncelerinin paylaşılmasıyla başlandı. Özbekistan Büyükelçisi, Şokasım Şaismailov büyük yazarın şiirlerinden kesitler okudu. Alişer Nevai ve Zahid Ad Din Muhammed'in yaşamlarını konu edinen film gösterileriyle devam eden etkinlik, Sancıra dans grubunun muhteşem dans gösterileriyle renkli dakikalar yaşattı. Kapanışı ise üniversite öğrencilerinin Alişer Nevai'nin şiirlerini farklı dillerde okumasıyla gerçekleşti.

"Манастын мырзасы" аныкталды

23-февраль Ата Мекенди коргоо күнүн утурлай, биринчи жолу Кыргыз-Түрк "Манас" университетинин жигиттеринин арасында "Манастын мырзасы" аталышында таймаш өттү.

Yarışmada juri üyeliklerini ise Manasçı Samat Köçörbaev, Uluslararası Öğrenci Koordinatörlüğü Başkanı Kıyal Turdakunova, şarkıcılar Maksat Begaliyev, Malika Dina ve "Style Mix" müzik grubunun solisti İlima yaptılar. Yarışmanın organizatörlerinden elde edilen bilgilere göre yarışmadan toplanan gelir Baybosunova Acar'ın göz ameliyatı için

kullanılacaktır.

Yarışmacılar selamlaşma, farklı alanlardaki yeteneklerini sergileme, taklit etme, mantık sorularına hızlı cevap verme ve giyim kuşam gibi kategorilerde birbirlerine üstünlük kurmak için yarıştılar.

Yarışmada ilgi çeken anlardan biri ise Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Rektörü Prof. Sebahattin Balcı'ya "Manasın Fahri Beyefendisi" unvanının verilmesi oldu. Rektör Prof. Sebahattin Balcı: " Bu tür etkinlikler ile birbirimize destek olmamız gerekir." şeklinde temennilerle bulunarak, programın organizatörlerine şükranlarını ifade etti.

Анда жалпысынан он үч атаандаш ат салышып, жыйынтыгында "Манастын" мырзасы деп коммуникация факультетинин 1-курсунун студенти Айкөл Нурманбек уулу табылды. 2-орунду көркөм өнөр факультетинен Эрмек Казыбеков алса, 3-орун гуманитардык факультетте окуган Нуржигит Мырзабековго буюрду. Калган катышуучулар диплом жана баалуу белектер менен сыйланды.

Катышуучуларга манасчы Самат Көчөрбаев, эл аралык студенттер координаторлугунун жетекчиси Кыял Турдакунова, кыргыз эстрада ырчылары Максат Бегалиев, Малика жана "Style mix" триосунун солисти Иlima калыстык кылышты. Уюштуруучулардын айтымында концерттен түшкөн каражат Байбосова Ажар аттуу кыздын көзүн

операция кылууга жумшалат.

Таймашта атаандаштар саламдашуу, өз өнөрүн көрсөтүү, манас айтуу, пародия, логикалык суроолорго жооп берүү жана мода көрсөтүү боюнча күч сынашты.

Дагы бир кызыгы бул кечде университеттин ректору Себахаттин Балжы агайыбыз да "Чыныгы Манастын мырзасы" наамына ээ болду. Эскерте кетсек, бул сыйлыкты уюштуруу тобу даярдаган. Ректор да өз кезегинде уюштуруу тобуна ыраазычылыгын билдирип, студенттерди биримдикти туу тутууга чакырды.

Буга кошумча айта кетчү нерсе, 8-март Аялдардын Эл аралык күнүнө карата аталган университетте "Манастын ажары" аталышында кыздар таймашы да болуп өттү.

BU YIL DÜZENLENECEK OLAN "GÖÇMEN OYUNLARINA" TAYAK TARTIŞ OYUNU DA GİRECEK

18-19 Şubat 2016 tarihlerinde KTMÜ'nün kapalı spor salonunda "Tayak Tartış" şampiyonası düzenlendi.

Şampiyonaya çeşitli bölgelerden sporcular katılım gösterdiler. Kalıstar grubunun üyesi Orozbek Usupbayev'in ifadelerine göre; bu oyun Yakutistan Özerk Cumhuriyeti'yle özdeşleşmiştir. Şampiyonaya yaklaşık 200 sporcu katılarak izleyicilerin beğenisini kazanmıştır. Oyunun önemli bir özelliği de yaş kategorilerinin olmamasıdır. 2 gün süren müsabakaların sonunda şampiyonlar belirlendi. Sporcular ise yeni turnuvalar için tüm hazırlıklarına ara vermeden devam etmektedir.

Editörden

Değerli Manas Gazetesi okuyucuları,

Gazetemizin 2015-2016 eğitim yılının ilk sayısı ile yeniden karşınızdayız. Ekibimiz ile hazırladığımız çalışmalarını sizlere sunarken, emeği geçen herkese sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz. Bu sayımızda Muhabir arkadaşlarımızın hazırlamış oldukları, birbirinden değerli haberlerini ilgiyle okuyacağınızı umuyoruz, diğer taraftan üniversitemiz öğrencilerinin aktiviteler ve aldıkları ödüllerle ilgili haberlere de yer verdik. Bunun yanı sıra Manas Gazetesinde çalışan muhabirlerimiz tarafından hazırlanan ülkemiz ve dünyada olup biten haberleri de gazetemizin yakında açılacak olan web sitesinden takip edebilirsiniz. Bundan sonra her ay yeni bir sayı ile sizlerle tekrar görüşmeyi umut ediyoruz. Gazetemizin sürekli gelişmesi için siz değerli okuyucularımızın görüşleri bizim için çok önemlidir. Bu sebeple olumlu ya da olumsuz her türlü görüş, düşünce ve eleştirilerinizi sayfamızda yer alacak olan e-posta adresimize göndermenizi bekliyoruz.

Saygılarımla

Zeki Okyay

Manas

• KTMÜ Adına Sahipleri

Rektör Prof. Dr. Sebahattin Balcı, Rektör Vekili Prof. Dr. Asilbek Kulmırzayev

• Genel Yayın Yönetmeni

Prof. Dr. Murat Sadullah Çebi

• Yayın Koordinatörleri

Yrd. Doç. Dr. Erdoğan Akman Öğr. Gör. Dr. Bakat Orunbekov Öğr. Gör. Dr. Gülzada Stanalievva Öğr. Gör. Bakat Dıykanov

• Yayın Danışmanları

Doç. Dr. Çetin Murat Hazar Doç. Dr. Cenk Demirkıran Öğr. Gör. Dr. Gökçe Yoğurtçu Öğr. Gör. Abdi Satarov

• Şef Editörler

Cıpara Döötkaızı Zeki Okyay

• Editör

Munara Kadirdin Kızı

• Sayfa Tasarımı

Sinan Taştan

• Yazışma Bilgileri

KTMÜ İletişim Fakültesi Cal Yerleşkesi, Bışkek • Tel +996(312)492756/1164 • editor@mediamanas.com

Yerel Süreli Yayın №1389

"MMK колдоо борбору" фондунун басмаканасында 2000 нуска басылды. Буйрутма №

Түркияга болгон сапардан бир элес...

EDEBİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN TÜRKİYE İZLENİMLERİ

Тил билүү-учурдун негизги талаптарынын бири. Ар бир тилде эркин сүйлөө абдан жакшы, ошол тилдүү мамлекеттин өзүнө барып, эли, тарыхы, маданияты менен жакындан таанышуу андан да таасирдүү жана кызыктуу эмеспи. Мына ушундай жакшы мүмкүнчүлүккө университетибиздин Гуманитардык факультетинин студенттери ээ болуп, 2014-2015 окуу жылынын жай айларында “Түркияны таануу” программасынын негизинде Түркияга барып келдик. Сиздерге ал жактан көрүп – билгендерибиз жана алган таасирлерибиз менен бөлүшөбүз.

Dil öğrenmek, bilmek çok önemlidir. İnsan ne kadar çok dil bilirse, kendisi için o kadar yararlıdır. Özellikle öğrenilmekte olan dilin, ülkesine gitmek, halkını, tarihini, kültürünü yakından tanımak çok etkili ve ilginçtir. Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin öğrencileri böyle bir imkana sahip oldular. 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılı'nın yaz tatilinde “Türkiye’yi tanıma” programı sayesinde Türkiye’ye düzenlenmiş olan tanıtım gezisine katıldık. Türkiye’de edindiğimiz bilgileri, gözlemleri ve tecrübelerimizi sizinle paylaşmak istiyoruz.

Edebiyat Fakültesi öğrencileri

Тазалык, тазалык, дагы бир жолу тазалык...

Кандай гана жерге барба, алгач ал жердин тазалыгы көзгө көрүнөт эмеспи. Калкынын саны көп болгонуна карабастан (15млн.), Стамбул таза шаар экен. Биз Стамбулдагы Авжылар аймагынан орун алган чоң студенттик шаарчада жайгаштык. Жатакана бардык шарттар менен камсыздалган (жылууулук, эс алыш үчүн бөлмө, анан албетте, интернет).

Осмон империясынын мечиттери

Барган максатыбыз Түркияны жакындан таануу болгондуктан, Стамбул университетинин дасыккан мугалимдери тарых, түркология багытында кызыктуу сабактарды өтүштү. Өтүлгөн маалыматтар кызыктуу болду. Тарых, түркология бөлүмүндөгү студенттер үчүн алган билимдерин бышыктоо, дагы тереңден түшүнүү болсо, башка бөлүмдүн студенттери үчүн Түркия Республикасынын басып өткөн жолун, жалпы түрк тили жана адабиятынын тарыхынан кыскача маалымат алууга жакшы мүмкүнчүлүк болду. Сабактардан чыккан соң тарыхый имараттарды көрдүк. Бир кезде ислам дүйнөсүнүн борбору катары каралган Осмон империясынан калган мечиттердин бүгүнкү күнгө чейин сакталып турушу таң калтырбай койгон жок. Тактап айтканда, султан Сулаймандын мечити, Стамбулдун алынышы камсыздаган Фатих султан Мехмет курдурган мечит, султан Ахмет мечити жана Аясофия-ошол доордун өнүккөн архитектурасынан кабар берип турат. Жогоруда саналган имараттардын курулушуна белгилүү архитектор Мимар Синандын эмгектери зор болгон.

15 адамдын кучагы жетпеген 600 жаштагы терек

Биринчи аптанын соңунда дагы бир кызыктуу жерге саякат жасадык. Стамбулдан анча алыс эмес жерде жайгашкан Бурса, Билежик жана Сөгүттү көздөй сапар тарттык. Эмнегедир бул жердин табияты Кыргызстанды элестетип жатты. Өтө бийик эмес тоолору, табияты көңүлүбүздү сергитти. Бул жерден Осмон Империясын негиздеген Осман бейдин атасы Эртугрул Гази курдурган кудугу бар чакан мечитти көрдүк. Убагында ал кудуктун ичинде суу болгон. Эң кызык жери бул имарат империянын эң акыркы курулушу катары каралат экен. Ошондой эле, Бурса шаарына барган бардык адамдарды кызыктырган чоң теректи биз да көрдүк. 600 жаштагы бул терекке 15 адам бириксе да кучагы жетпейт. Андан кийин Билежикте жайгашкан Шейх Эдебали атындагы университетте болдук. Жаш университет болгонуна карабастан (курулганына 6 гана жыл болуптур), заманбап студенттик шаарчага айлангычтыр.

59 миң аскердин аты-жөнү жазылган...

Экинчи апта андан да кызыктарга толуп, бизди гана күтүп турган экен. Босфор кысыгын кеме менен айланып чыгуу, байыркы Рим империясына таандык

ARŞİVDEN

суу сактагычка (Йеребетан сарныжы), бир топ тарыхый жерлерге баруу жакшы маанай, эстен кеткис мүнөттөрдү тартуулады. Кийинки күнү Стамбулдан болжол менен 250 км алыстыкта жайгашкан Едирне менен Чанаккале көздөй жол тарттык. Едирне шаары да бир кезде Осмон империясынын борбору болгон. Бул жактан Селимийе мечитине, султан Баязид мунарына бардык. Аны менен бирге Чанаккале шейиттеринин мемориалдык комплексин зыярат кылып, согушта курман болгон аскерлердин арбактарына таазим этип кайттык. Аталган мемориалдык комплексте 59 миң аскердин аты-жөнү жазылган экен.

Түркияда да боз үй бар...

Үчүнчү апта да мыкты маанайда жана тездик менен өттү. Өзгөчө эсте калганы, Панорама 1453 тарыхый музейге жана Миниатюрккө баруу болду. Себеби жогорку чеберчилик, заманбап технология менен жасалган музейде Стамбулдун алынышындагы окуялардын кадимкидей жандуу элесин чагылдырып тургандай таасир калтырат. Ал эми Миниатюрктөн Түркиядагы гана эмес, дүйнө жүзүндөгү белгилүү тарыхый-архитектуралык эстеликтерди көрүүгө болот. Ал жерден чыгып алып, бүтүн түрк тектүү калктардын маданиятын, жашоо образын чагылдырган комплекске бардык. Алгач эле боз үйгө кирип, маанайыбыз ого бетер көтөрүлө түштү. Жөн гана отурбастан, ыр ырап, комуз чертип, бий бийлеп, өзгөчө жагымдуу энергияга толуп кайттык.

Урматтуу достор, Түркияда мына ушундай кызыктуу, унутулгус күндөрүбүз өттү. Ал жерден окуп-бияп, көргөндөрүбүз жашообузга, окуубузга жакшы таасирин тийгизет деп ишенебиз.

Баргандан келгенге чейин баарыбызга апабыздай баш-көз болуп жүргөн филология илиминин доктору, доцент, түркология бөлүмүнүн башчысы БурулСагынбаева эжебизге ыраазычылыгыбызды билдиребиз. Ошондой эле, бул сапарыбызга толук колдоо көрсөткөн Стамбулдагы “Түрк Ожакалары” уюмуна, КТМУ жана Стамбул университеттеринин мугалимдерине да рахматыбызды айтабыз!

Олматса олмат: Temizlik

Nereye gidersen git ilk önce o ülkenin ya da şehrin temizliği göze çarpar. İstanbul, nüfusunun çok olmasına rağmen temizliğiyle göze çarpıyordu. (nüfus yaklaşık 15 milyon). Gezimize İstanbul'un Avcılar ilçesinde konaklayarak başladık. Avcılar da İstanbul Üniversitesi'nin kampüsü vardı. Kampüs alanı çok geniş ve temizdi. Kaldığımız yurt modern bir yurttu. Yani bütün ihtiyaçlarımızı karşılıyordu.

Osmanlı Dönemindeki Camiiler

Amacımız ülkeyi daha yakından tanımak olduğu için tanıtım derslerimiz de oldu. İstanbul Üniversitesi'nin hocalarından Tarih, Türkoloji alanında ders alma imkanına sahip olduk. Bu derslerde öğrendiğimiz konular oldukça ilgi çekiciydi. Tarih ve Türkoloji bölümünün öğrencileri için ek bilgi, diğer bölümlerde arkadaşlarımız için ise Türkiye Cumhuriyeti'nin geçmişi, Türk Dili ve Edebiyatı genel kültür bilgisi olarak faydalı bir çalışma oldu. Dersler bittikten sonra tarihi yerleri gezdik. Önceden İslam dünyasının merkezi olarak kabul edilen İstanbul'da Osman İmparatorluğu döneminde yapılan yapılar hala dimdik ayaktaydı. Süleymaniye, Fatih Sultan Mehmet, Sultan Ahmet, Ayasofya camileri o dönemden kalan güzel yapılardan sadece bir kaçıydı. Bu şaheserlerin bazılarının ustası Mimar Sinan döneme büyük bir ivme kazandırmıştır.

600 yaşındaki ağaç

Hafta sonu Bursa'ya Bilecik'e ve Söğüt'e gittik. Buraların doğası Atayurt Kırgızistan'a

çok benziyordu. Burada Osmanlı Devletini kuran Osman Bey'in babası Ertuğrul Gazi'nin yaptırdığı Kuyulu Mescid'i bulunmaktadır. Eskiden o kuyuda su varmış. İlginç olanı, bu Kuyulu Mescid Devlet'in ilk ve son yapısı olarak sayılmış. Bursa'daki İnkaya Çınar'ını da gördük. 600 yaşındaki bu Ulu Çınar'ın büyüklüğü hepimizi kendine hayran bıraktı. Daha sonra Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi'ni ziyaret ettik. Altı senelik bir üniversite olmasına rağmen, bu üniversitenin öğrencilere geniş hizmetler sunan bir kampüsü vardı.

59 askerin isimleri yazılı

İkinci haftaya ise Boğaz turu, Yerebatan Sarnıcı (Rum dönemine ait tarihi su deposu) gibi gezilerle başladık. Ertesi gün İstanbul'dan yaklaşık iki yüz elli kilometre uzaklıktaki Edirne'ye, daha sonra Çanakkale'ye gittik. Edirne, bir dönem Osmanlı Devletine başkentlik yapmış bir şehirdir. Burada Selimiye Camii'si'ni ve Sultan 2. Bayezid Külliyesini gezdik. Çanakkale'de Kurtuluş Savaşı'nda şehit olan askerlerin anıtını ziyaret ettik. Bahsettiğimiz şehitliğin üstünde elli dokuz bin askerin ismi yazılmıştı.

Türkiye'deki boz ev

Üçüncü hafta da hızlı bir şekilde ve bir o kadar da eğlenceli geçti. İstanbul'un Fethi ve Panorama 1453 Tarih Müzesine gittik. Panorama 1453 Tarih Müzesi hepimizin hoşuna gitti. Çünkü teknolojik imkanlarla yapılan müzeyi gören insan, sanki kendini o dönemde yaşamış gibi hissediyordu. Türkiye'nin minyatür parkı olan Miniatürk sayesinde Türkiye'deki bütün tarihi eserleri hatta dünyadaki bazı eserleri tanıma imkanı bulduk. Sonra Türk Dünyası Kompleksine de gittik. Burada Kırgız halkına ait kültürel zenginlikleri de görme imkanı bulduk. “Boz Üy” çadırında şarkı söyledik, dans ettik.

Sevgili arkadaşlar, Türkiye'de işte böyle güzel ve eğlenceli günlerimiz geçti. Oradan öğrendiklerimizi ve edindiğimiz tecrübeleri hayatta uygulayabileceğimize olan inancımız tamdır.

Yanımızda hep annemiz gibi olan Türkoloji Bölümü Başkanı, Doç. Dr. Burul SAGINBAYEVA hocamıza, bu büyük imkanı bize sunan “Türk Ocağı” İstanbul Şubesine, İstanbul Üniversitesi'ne ve Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi'ne çok teşekkür ederiz.

ARŞİVDEN

Самбо боюнча дүйнөлүк чемпионатта коло медалга КТМУнун студенти ээ болду

Жанара Кайыпбекова

Латвия мамлекетинин Рига шаарында болуп өткөн дүйнөлүк чемпионатта мекендешибиз Кыргыз-Түрк "Манас" университетинин студенти Иманбек Тентиев «Самбо» күрөшү боюнча 3-орунга ээ болуп, жеңиши менен кайтып келген. Жакшылыктын эрте-кечи жок демекчи, анын бул ийгилигин кеч болсо да окурмандарга жеткирүүнү эп көрдүк.

Manas Üniversitesi öğrencisi Sambo Güreş Şampiyonasında Dünya 3.'sü oldu

9 Ekim'de Letonya'nın Riga şehrinde düzenlenen Sambo Güreş Dünya Şampiyonasında İmanbek Tentiyev 3. olarak, Kırgızistan'ın adını dünyaya duyurdu ve büyük zafer ile yurduna geri döndü. Dünya Şampiyonasında 3.lük başarısı elde etmesi dolayısıyla tüm Kırgızistan'ı sevince boğdu. Biz de İmanbek'i kazandığı başarıdan dolayı kutluyoruz ve 3. olması hasebiyle kasa bir söyleşi gerçekleştiriyoruz.

ARŞİVDEN

-Иманбек мырза жеңишиңиз кут болсун! Кыргызстандын атын алыска таанытып, мекендештериңизди бир кубанттыңыз. Бул турнирге кайсы өлкөлөрдөн спортчулар катышты? Деги эле турнир тууралуу айтып берсеңиз?

Турнир 2015-жылдын 9-октябрынан 11-октябрына чейин болду. Барган күнү эле салмагыбызды өлчөп, топтор түзүлдү. Мен 48 кг салмакта күрөшкө чыктым. Ар кайсы мамлекеттен келген он атаандашым болду. Жалпысынан 33 өлкө катышып, 300дөн ашуун балбан топтолду. Ал эми турнир жогорку деңгээлде уюштурулуптур десем жаңылбайм.

-Дүйнөлүк чемпионатта жеңишке жетиш өтө оор. Сиз үчүн бул жеңиш да оңойго турбагандыр?

Мен үчүн абдан эле оор болду. Биринчи чыкканда эле грузин улутундагы күрөшчүгө чыгып жеңилип калдым. Ал финалга чыккан соң, мен 3-орун үчүн Казакстандык спортчуга каршы чыктым. Биринчи таймашта жеңилип калгандан кийин чыйралып, намыстанып болгон аракетимди жумшап жеңишке жетиштим.

-Жыйынтык сиз күткөндөй болдубу?

Даярданып жатканда интернеттен атаандаштарымын күрөшкөндөрүн көрүп жеңишке ээ болбойм деген ойдо болчумун. Бирок, үмүт үзбөстөн машыгуумду андан бетер күчтөндүрүп, уланта бердим. Мындай жыйынтыкты күткөн эмесмин, бирок, үмүттөнгөм.

-Мындай ийгиликке жетүүңүзгө жардам бергендер, колдогондор кимдер болду?

Албетте, жеңиш эле эмес, негизи жашап жатканым үчүн ата-энеме ыраазымын. Андан кийин, «Самбонун» негизин үйрөткөн айыда эң биринчи машыктыруучум Тынчтык агай болгон. Окуумду бүтүп, Бишкекке келгенде ошол эле машыктыруучумдун агасы Аpsамат агайдан таалим ала баштадым, жана дагы университетимдеги Аbas агайдын да салымы чоң. Андан кийин Латвияга чогуу барып, дем-күч берип колдоп турган агайларга да ырахмат айтам. Бу-юрса, агайларымын үмүттөрүн актайм деген ишеничтемин.

-Самбо менен канча жашыңыздан бери машыгасыз?

13 жашымдан баштап машыгып келем. Эң биринчи жолу дос баламды ээрчип барып эле катышып калгам. Азыр болсо ар бир машыгуу мен үчүн абдан маанилүү.

-Мындай дүйнөлүк деңгээлдеги тай-

машка биринчи жолу катышып жатыптырсыз. Кандай таасир калтырды?

Мен дүйнөлүк таймаш эмес, чет өлкөгө биринчи чыгышым. Мен үчүн абдан чоң таасир калтырды. Ал өлкөнүн тазалыгы, кооздугу, тарыхый имараттары жакты. Биздин таймаш өткөн «Olimpiskais» атындагы спорт борбору ал өлкөнүн спортко абдан көңүл бурушарын, спортту өнүктүрүп жатышканын айтышты. Таймаштын тыкан уюштурулуп, адияеттүү өткөрүлгөндүгү да кеп кылууга арзыйт.

-Алдыдагы пландарыңыз тууралуу да бөлүшө кетсеңиз.

Келечекте окуумду ийгиликтүү бүтүрүп, дүйнөлүк чемпионаттарда Кыргызстандын желегин желбиретүү бирден-бир максатым. Өлкөбүздүн спорт тармагына өзгөчө көңүл буруп, алдыда ийгиликтүү чемпиондорду, мыкты спортчуларды чыгарууга салым кошкум келет.

-Маегиңиз үчүн чоң рахмат.

Максаттарыңызга жетип, Кыргызстандын туусун дагы далай өлкөлөрдө желбиретип, чоң жеңиштерди багындыра бериңиз демекчибиз.

Иманбектин учурдагы машыктыруучусу Аbas Тынаев агайдан да окуучусу тууралуу суроону туура көрдүк.

-Иманбектин жеңишке жетишине кайсы сапаттары түрткү болду?

Тырышчаактыгы, эмгекчилдиги, айтканды тууратак жасагандыгы, негизги машыгуудан сырткары өз алдынча иштегендиги жана эң негизгиси каталардын үстүнөн иштеп туруусу себеп болду деп ойлойм. Анан Тосор айылындагы жай бою машыктырган Темирбек уулу Тынчтык агайынын да жардамы чоң болду.

-Окуучуңузду мүнөзү кандай?

Мүнөзү токтоо, элек, кичипейил. Бул сапаттарынын аркасында Кыргыз-Түрк «Манас» университетинин «Самбо, Дзюдо» курама командасына кошулуп, топ ичинде тил табышып кетти. Дагы айта кетчү нерсе, Иманбек университетке тапшырып жатканда да, сынактан эң мыктысы болуп өткөн. Ошол эле учурда ЖОЖдор арасында өткөн «Универсияда 2015» турниринде 3-орунда багындырып университетибизге коло медалы алып келди. Кийин Кыргыз Республикасынын жаштар арасында болгон чемпионатта 48 кг салмакта 1-орунга ээ болуп, чет өлкөлөрдө Кыргызстандын намысын коргогонго татыктуу деп табылды.

Elde ettiğiniz başarıyla tüm Kırgızistan'ı sevindirdiniz. Bu turnuvaya hangi ülkelerin sporcuları katıldı ve turnuva nasıl geçti?

Turnuva 9-11 Ekim tarihleri arasında gerçekleşti. Turnuvaya gittiğimizde ilk olarak ağırlığımızı ölçtüler. Ben 48 kilogramda sahaya çıktım. Katılımcı ülkelerin birincileri ile aynı kilogramda yarışa dahil olduk. Turnuvaya toplamda 33 ülkeden, 300'den fazla güreşçi katıldı. Turnuva hazırlıkları son derece iyiydi.

Dünya Şampiyonasındaki maçlar çok zorlu geçer. Sizin maçlarımız da zorlu muydu ?

Benim maçlarım çok zorlu geçti. İlk maç çıktığımda Gürcü rakibime ilk roundda yenildim. Yenilgiyle başlamama rağmen moralimi asla bozmadım. Kazak rakibim ile üçüncülük maçına çıktım ve daha çok hırs yaparak gücümü toparlayıp rakibimi yendim.

Beklediğiniz sonucu elde ettiniz mi?

Hazırladığım süre içerisinde internetten rakiplerimin güreş maçlarını seyrettiğimde yenemeyeceğim düşüncesine kapıldım ama asla umudumu yitirmeden turnuvaya daha fazla önem vererek hazırlanmaya başladım. Böyle bir sonuç beklemiyordum ama umudumu asla yitirmedim.

Böyle büyük bir başarıya sahip olmanızda size yardım edenler ve sizi destekleyen kimler oldu?

Yaşadığım süre içerisinde annemle babam her zaman beni desteklediler ve bu yüzden anne babamdan çok memnunum. Köyde bana bu sporu öğreten antrenörüm Tınçlık hocam oldu. Okulumu bitirdikten sonra Bişkek'e geldiğimde antrenörümün abisi Apsamat hocadan eğitim aldım ve sonra üniversitemdeki Abas hocamın da bana yardımı dokundu. Letonya'ya beraber gittiğim, beni destekleyen ve bana yardım eden hocalarıma da çok teşekkür ediyorum. İnşallah gelecekte hocalarımla beklentilerimi karşılayacağım.

Kaç yıldır bu sporu yapıyorsunuz?

13 yaşımdan beri bu sporu yapıyorum. Bu spor dalına küçüklüğümden beri ilgi duymaktayım. Şimdi ise, her antrenman benim için çok önemli.

Dünya Şampiyonasına ilk defa katılmanız sizi nasıl etkiledi?

Ben ilk defa yabancı ülkeye gittim ve ilk defa yabancı ülkede turnuvaya katıldım. Bu katılım beni çok olumlu etkiledi. O ülkenin temizliğini, güzelliğini ve tarihi binalarını çok beğendim. Bizim müsabakalarımız, Olimpik Kays spor salonunda gerçekleşti. Olimpik Kays salonu o ülkenin spora değer verdiğini ve sporu nasıl geliştirdiğini gösterdi. Adaletli bir şekilde geçen maçlar beni çok etkiledi.

Gelecekteki amaçlarınız hakkında bilgi verebilir misiniz?

Okulumu başarılı bir şekilde bitirip gelecekte Dünya Şampiyonalarına katılmak, iyi sporcuları yetiştirmek için gayret edeceğim.

Söyleşimiz için çok teşekkür ederiz.

Hedeflerinize ulaşmanızı ve bayrağımızı göklerde dalgalandırmanızı diliyoruz.

İmanbek Tentiyev'in antrenörü olan Abas Tınayev'in öğrencisi hakkındaki düşünceleri:

İmanbek Tentiyev'in spor alanında başarılı olmasının sebebi nedir?

Çalışkanlığı, dürüstlüğü, özverili olması, kısa sürede bir işi yapabilmesi ve hatalarını düzeltmek için kendi çabasıyla çalışabilmesi sebep oldu diye düşünüyorum.

Öğrenciniz nasıl bir kişiliğe sahiptir?

Çok sakın bir kişi ve yardımseverdir. Bu kişiliğinin arkasında Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'ndeki "Judo ve Sambo" takımına katılıp, takım içindeki sporcularla iyi ilişkilere sahip olması bulunmaktadır. İmanbek Üniversite'nin en iyi öğrencilerinden biri olarak etkili maçlar çıkarmıştır. 2015 yılında üniversiteler arasında düzenlenen turnuvada üçüncü olup, üniversitemize bronz madalya kazandı. Kırgızistan Cumhuriyeti'nde gençler arasında düzenlenen şampiyonada 48 kilogramda 1. oldu ve yabancı ülkelerde Kırgızistan'ın adını dünyaya duyurdu. Tentiyev, güçlü güreşçi unvanını alarak Dünya Şampiyonasına katılmaya hak kazandı.

İmanbek Tentiyev ile ilgili görüşlerinizden ötürü teşekkürlerimizi bir borç biliriz.

Адамдын тулку бой тили чындыкты айтат

Жумушка орношуш үчүн маектешүүгө барганда сиздин айткан сөзүңүздөн мурда, өзүңүздү кандай алып жүргөндүгүңүз өтө маанилүү. Көпчүлүк Жадамдар туура эмес жаңсоолорду колдонгондугу үчүн гана жумуштан куру калышат. Өзүңүз самаган жумушка тоскоолдуксуз орношууну кааласаңыз психолог Наталья Харченконун кеңешине назар салыңыз.

ARŞIVDEN

Кийимиңизге көңүл буруңуз

Маектешүүгө барганда адамдын кийип турган кийими өтө маанилүү. Себеби, кийимиңиз сиз тууралуу алгачкы маалыматты берет. Эч качан спорт кийимин же джинсы кийип, маектешүүгө барбаңыз. Эгер галстукту жактырбасаңыз, классикалык стилге жакын кийимиңиз. Көбүнчө жумуш берүүчүлөр алгач чач, тырмак жана бут кийимге көңүл бурушат. Ошол себептен чачыңызды тыкан кыркып, тырмагыңызга кам көрүп жана бут кийимди жалтырата тазалаңыз.

Бөлмөгө ишенимдүү кириңиз

Маектешүү сиз бөлмөгө киргениңизден башталат, себеби, жумуш берүүчү сиздин басуу ыкмаңыздан да кандайдыр бир тыянак чыгарышы мүмкүн. Ошондуктан бөлмөгө өзүңүздү жоготпой, ишенимдүү кириңиз.

Жылмайыңыз

Жылмаюу өзүңүзгө көңүл бурдуруунун биринчи куралы. Бирок, жылмаюуңуз жасалма болбошу керек. Жылмайып жатканда эриндериңиз эле кыймылга келип, көзүңүз олуттуу бойдон калса, ката кетирген болосуз. Көздүн олуттуу болуусу сиздин бир нерседен чочулап жаткандыгыңызды көрсөтөт.

Үнүңүз жагымдуу болсун

Үнүңүздүн кысылбай, эркин жана бийик чыгуусуна кам көрүңүз. Алдын ала толкунданууну жоготуп даярданып алыңыз. Себеби, адамдын үнү, тембри канчалык өзүңүзгө ишенимдүү экендигин көрсөтүп турат. Сүйлөп жатканда так жана ишенимдүү сүйлөңүз.

Вербалдык эмес каражаттарды туура колдонуңуз

Жумуш берүүчүнүн алдында өзүңүздү өтө токтоо кармаңыз. Кандайдыр бир буюмдарды кармалай бербейсиз, ал сиздин толкунда-

лып жаткандыгыңыздын белгиси. Эки колду столдун үстүнө жыйнактуу жайгаштырып коюңуз. Колдорду жана буттарды эч качан кайчылаштырбаңыз. Бул жабык абал жана коргонуунун белгиси. Мыкты маектеш сиздин ачык сүйлөшпөй жаткандыгыңызды баамдап коёт.

Эки таманыңыз тең жерге тийип турса, өзүңүздү жеңил жана ишенимдүү сезесиз. Ошол эле учурда денени өтө эле бош кармап, жайылып кетүүнүн да кажети жок.

Аңгемелешүү учурунда дайыма жумуш берүүчүнүн көзүнө карап сүйлөңүз. Сиздин көз карашыңыз ишенимдүү жана токтоо болуш керек. Көзү ойноктоп турган адамга алар көп ишене беришпейт.

Өзгөчө айымдар сумкасын тизесине коюп алышат же телефонду колунан түшүрбөй кармап алышат. Бул ал адамдын коргонуп жаткандыгын жана жумуштан да маанилүү, шашылыш иштери бар экендигинен кабар берет. Буюмдарды четке коюп, жай олтуруп маектешкен оң. Берилген суроолорго ойлонуп туруп, олуттуу жооп бериңиз. Бирок, ойлонууңуз эң көп 10-12 секунд болуш керек.

Маектешип жаткан учурда чачты, галстукту, жаканы же жеңди түздөбөңүз. Ал сиздин даярдыксыз келгендигиңизди жана уячаактыгыңызды билдирет. Сүйлөшүү учурунда мүмкүн болушунча сизге ыңгайлуу болуп жаткандай көрүңүз. Муну менен сиз бардык шарттарда иштеп кетириңизди далилдейсиз.

Колдор менен столдун үстүн тыкылдатпаңыз, бул сиздин психологиялык жактан туруксуз болгондугуңузду көрсөтөт.

Сүйлөп жатканда оозуңузду жаппаңыз. Кулакты, мурунду жана бетиңизди кармабаңыз.

Колдорду мүмкүн болушунча көкүрөктөн тушунда кармаңыз.

Колдун манжалары бири-бирине кирип турбаш керек. Эки колдун биригүүсү эки секунддан ашпайт жана дайыма ачык абалды камсыз кылыңыз. Ошондой эле алакаңды сүрткүлөй берсеңиз, маектеш сизди чыдамсыз деп табышы мүмкүн.

Кайра-кайра колдорду жаңсоо сиздин туруксуз экендигиңизден кабар берет, ошондуктан колдордун да кыймылын көзөмөлгө алганыңыз оң. Канчалык жаңсоолорду аз колдонсоңуз ошончо жумушка орношуу шансыңыз жогору.

Жумуш берүүчүнүн да жаңсоолоруна көңүл буруңуз

Маектешүүдө жумуш берүүчүнүн эки колунун манжалары бири-бирине тийип, үч бурчтуу формада болсо анда ал адам сизди жумушка алууга даяр.

Сүйлөшүү учурунда отургучка чалкалай олтура кетсе да сиздин ал адамга адис катары жаккандыгыңызды билдирет.

Эгер сиз сүйлөп жаткан учурда маектеш моюнун тырмаса же кулагын кармаса, анда ал сизди уккусу келбей жаткан болот. Бул нерсени байкаганыңызда дароо сөзүңүздү кыскартканга аракет жасаңыз.

Маектеш сизден көзүн албай, оң колунун баш бармагы бетинде калган манжалары жаагынын алдында болсо, ал адам чечим чыгаруунун алдында тургандыгынан кабар берет. Учурдан пайдаланып өзүңүздүн мыкты экендигиңизди көрсөтүңүз.

Мунара Кадырдин кызы

BEDEN DİLİ GERÇEĞİ SÖYLER

Bir işe başvurmak için mülakata girdiğinizde ne söylediğinize değil, daha çok sizin hal ve hareketlerinize dikkat edilir. Çoğu kişi jest ve mimiklerini doğru kullanamadığından başvuruları kabul edilmemektedir. Sorunsuz bir şekilde işe girmeyi isterseniz, Psikolog Natalya Harçenko'nun tavsiyelerini dikkate almalısınız.

ИНТЕРНЕТТЕН АЛЫНДЫ

Giyim kuşam önemli

Mülakata gittiğinizde sizin giyim-kuşamınız çok önemlidir. Çünkü; kıyafetiniz kişiliğinizi yansıtır. Hiçbir zaman mülakata spor kıyafetinizle ya da kot pantolon giyerek gitmeyiniz. Eğer takım elbise giymeyi sevmiyorsanız klasik elbiseler giymeye çalışınız. Genelde işverenler ilk olarak saç, tırnak ve ayakkabılarınıza dikkat etmektedir. Bu yüzden saçınız uzunsuz kestirin ve ayakkabınızı parlayacak şekilde temizleyiniz.

Odaya özgüvenle girilmeli

Mülakat, sizin odaya girmenizle başlar. Çünkü işveren sizin yürüyüşünüzden ve adım atma şeklinizden bile anlam çıkarabilir. Bu yüzden

kendinize güvenerek odaya giriniz.

Gülümseme can alıcı noktadır

Gülmek, dikkat edilmesi gereken birinci kural. Gülerken yapmacık gülmeyiniz. Güldüğünüzde dudaklarınızı hareket ettirmeniz ve gözlerinizi kaçırmadan bakmanız yanlış anlaşılabilir. Gözlerinizi kaçırmanız sizin bir şeylerden korktuğunuzu gösterir.

Ses tonunuza dikkat edin

Sesinizin tonunu değiştirmeden, düzgün ve güçlü bir ses tonuyla konuşmaya dikkat ediniz. Heyecanlanmadan konuşmak için prova yapınız. Çünkü insanın ses tonu kendisine olan güvenini gösterir. Konuştuğunuzda ise açık ve güvenilir bir şekilde konuşunuz.

Beden dilini etkin kullanın

İşverenin yanındayken iradenize hakim olunuz. İçeri girdiğinizde eşyalarınızı elinizde tutmayınız aksi takdirde bu sizin heyecanlı olduğunuzu gösterir. İki kolunuzu da masanın üstüne yerleşecek şekilde koyunuz. Ellerinizi ve ayaklarınızı hiçbir zaman birbirinden ayırmayınız. Bu kapalı olduğunuzun ya da korktuğunuzun göstergesidir. İşveren sizin açık ve doğru konuşup konuşmadığınıza göre puan verir.

Ayaklarınız yere tam ve eşit şekilde değerse kendinizi hafif ve güvenli hissedersiniz. Böyle durumlarda vücudunuzu dik tutunuz, yayılmanız gereği yok.

Konuşurken işverenin gözlerine bakarak konuşunuz. Fikirlerinizin önemli ve gösterişten uzak olması gerekmektedir. Gözlerinizi çok fazla kırpmamaya özen gösteriniz. Çünkü İşverenler gözlerini fazla kırpanlara güvenmezler.

Özellikle hanımlar çantalarını dizlerinin üzerine koyuyorlar ya da telefonlarını ellerinde sıkıca tutuyorlar. Bu o kişinin korktuğunu ve bu işten daha önemli, acele işlerinin olduğunu gösterir. Eşyalarınızı bir tarafa koyup düzgün oturup konuştuğunuzda, yöneltile sorulara düşünerek ve ciddi cevaplar veriniz. Ama düşünme sürenizin en fazla 10-12 saniye olması gerekiyor.

Konuşma zamanında saçınızı veya takım elbisenizin yakasını düzeltmeyiniz. O hareket sizin hazırlanmadan geldiğinizi ve utangaç olduğunuzu gösterir. Konuşmanız esnasında mümkün olduğunca rahatmış izlenimini yaratın. Bununla birlikte bütün şartlarda çalışacağınızı göstermiş olursunuz.

Ellerinizi ile masa üstünde ses çıkarmayınız. Bu sizin psikolojinizin bozuk olduğunu ifade eder.

Konuştuğunuz da ağızınızı kapatmayınız. Kulağınızı, burunuzu ve yüzünüzü tutmayınız. Ellerinizi mümkün olduğunca göğsünüzün altında

tutmaya çalışınız.

Parmaklarınızın birbiriyle birleşmemesine özen göstermelisiniz. İki elinizin birleşmesi 2 saniyeden fazla uzun sürmemeli ve elleriniz her zaman açık durumda olmalıdır.

İlginizi belli etmeye çalışırken konuştuğunuz kişi sizin sabırsız olduğunuzu düşünebilir. Bile bile ellerinizi açık kapatmanız sizin değişken olduğunuzu gösterir. Ondan dolayı ellerinizi hareket ettirirken dikkat etmeniz şarttır. Ne kadar jest ve mimiklerinizi az kullanırsanız işe kabul edilme ihtimaliniz daha da yükselir.

İşverenin hareketlerine de dikkat ediniz

Konuştuğunuz işverenin iki parmağını birbirine değdirip üç köşeli şekilde yapması sizi işe almaya hazır durumda olduğunu gösterir.

Konuşma esnasında sandalyede sallanıp oturması, sizin o adama uzman olarak görüldüğünüzü belli eder.

Eğer siz konuştuğunuz esnada boynunu kaşıyorsa ya da kulağını tutuyorsa o zaman sizi dinlemek istemediğini el hareketleriyle anlatmaya çalışıyor demektir. Buna dikkat ettiğinizde sözlerinizi kısaltmaya çalışabilirsiniz. İşveren size çok dikkatli bakması ve sağ elinin baş parmağının, yüzünün altında olması o kişinin karar verme aşamasında olduğunu gösterir. Zamandan yararlanarak kendinizin iyi olduğunu göstermeye çalışmalısınız.

Kübra Erbayrakçı

“Биздин убакта азыркыдай смс жок, жигиттер атайын калыптагы үлгүгө салып кат жазышчу”

Кыргыз Эл акыны, Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлыктын ээси, учурда “Азаттык” үналгысында эмгектенип жаткан журналист Шайлообек Дүйшеев агайыбыз менен маек курдук. Ал чыгармачылыгы жана азыркы кыргыз журналистикасына болгон көз карашы тууралуу айтып берди. “Бийиктикти издедим, аны жөнөкөйлүктөн таптым” демекчи жөнөкөйлүктүн чыныгы үлгүсүн мына ушул кишиден көрө алдык. Анда сөз башынан болсун...

“Bizim zamanımızda SMS yoktu, mektuplaşma geleneği bambaşkaydı”

Kırgız Halk Şairi, Toktogul Devlet ödülünün sahibi, hali hazırda “Azattık” radyosunda çalışan gazeteci Şayloobek Düyşeyev’le sohbet ettik. Şayloobek Düyşeyev bize kendi eserleri ve Kırgız gazeteciliği hakkında bilgi verdi. Şairimiz sadeliğiyle örnek olacak bir insan.

Жыпара Дөөтказы кызы : Kimbat Aytibekova

ARŞIVDEN

— Арыбаңыз агай! Оболу өзүңүздүн чыгармачылыгыңыздан кеп салсаңыз. Ыр дүйнөсүнө кандайча аралашып калдыңыз эле?

— Бар болгула кыздарым! Эми... ал жөнүндө айтсам, мен башка акындардай дароо эле ыр жазып кетпедим. Баары кыздарга кат жазуудан башталган. Биздин убакта азыркыдай “смс” жок, жигиттер атайын калыпка салынган каттардын үлгүсү менен кат жазышчу. Мен ошол көнүмүш адатты жокко чыгарып, сөздүн гүлүн өзүм терип, бөтөнчө жазып жүрүп такшалдым окшойт. Атургай далайына да кат жазгыч болгом да. Бара-бара дубал гезиттерге макала жазууга белсене кириштим. Ушинтип отуруп ырга ышкым ойгонуп кетсе керек.

— Сиздин ырды эле эмес, кара сөздү да катыра жазарыңызды “Агындылар” аттуу китебиңизди окугандар жакшы билишет. Бирок, китебиңизди адеп эле колго кармаганда мукабасындагы тамектини үйлөп турган сүрөтүңүз “сырты эле ушундай болсо, ичинде эмне жакшылык болсун” деген ойлорду жаратпай койбойт экен?

— Эмнегедир ошол ой башыма келбептир (күлүп). Болгону ал менин жакшы көргөн сүрөтүм, анүстүнө мындан 20 жыл мурун тартылган, агезде коюу, кара чачым бар эле да. Азыр болсо минтип чачымды ак басып, түшүп да калды. Тааныштарым китеп чыккандан кийин “сен бул сүрөтүң менен тамектини пропагандалап жатпайсыңбы!”-деп жүрүштү. А бирок, эди тамекиге үгүттөмөк тургай, өзүмдүн чекпей калганымга 20 жылдай болду.

— Бирде күлүп, бирде ыйлап жатып китебиңизди да окуп чыктык. Айткандай, тээ Ак үйдөгү министрден тартып, базардагы соодагер түшүнө турган жалпак тил менен жазыптырсыз. Арасында кулакка жат, одоно сөздөр да кездешпей койбойт. Дегеним кыргыз тилинин тергеп, жымсалдап сүйлөөнү үйрөткөн табу, эвфемизм деген эрежелеринен аша чаап, кыргыз адабиятын базардын деңгээлине түшүрүп жатам деп ойлобойсузбу?

— Биз деле адабияттан ошол силер окуган эрежелерди окудук да. Бизге буларды үйрөткөн кыргыз адабияты бир тараптуу түзүлүп калган, аны кайра түзүп чыгыш керек. Бизде адабият деген барбы, болгонбу, болсо кандай, муну изилдөө силердин колуңарда. Туура, орус адабияты бизге көптү үйрөттү, дагы үйрөнө элек нерселер бар. Бирок, ошол орустун адабиятынан такыр эле чыгалбай, орустарды сокур туурап жаза бериш керек эмес да. Аюулар таманын соруп чээндөн чыгат го, ошондой бармагын соруп жазган жазуучулар толтура. Окуп отурсаң аттары кыргыз, бирок, жашаган турмушу, сүйлөгөн сөздөрү кыргыздыкы эмес, чоочун, кандай десем, мындай... ойлоп табылган. Мен ошолордун көп жазгандарына, дал ошол тилге каршымын. Бир нерсени сүрөттөгөндө бир-эки барактан нары өтөлбөй койдум. Окурмандар китепти барактап ыргытып эле, сюжетти кубалап, аягында сүйгөнү экөө бактылуу болдубу же жокпу ошону окушат, бүттү, баары түшүнүктүү. Ошондуктан мен да окуганда сүйлөшүп аткандай эле жазгым келди. Бирок, элге жетпей калган жок. Көп жерден Нарындан, Оштон,

Ат Башыдан чалып пикирлерин билдиришти. Табылды Эгембердиев баш сөздө айтып атпайбы, мен Шакемдин эмес, кыргыздын тилинин ушунчалык бай экендигине сыймыктандым деп. Демек, баары ордунда деп ойлойм.

— Эми агай кепти кыргыз журналистикасына бурсак. Кандай кемчиликтер болуп жатат, кантип оңдосок болот, кепкеңешиңизди бере кетсеңиз?

— Жаштар тилге келгенде аксап атышат. Өткөндө радиодон “электр чубалгылары” деп атышат, антпей эле “электр зымдары”, “электр линиялары” деп бере бергиле. “Жандуу концерт”, “жандуу үн” дешет, аны “фонограммасыз” деп эле айтса болот. Кыргыздар жин ооруну “жандуу дарт” деп тергешет, муну врачтар да билет, анан жандуу үн эмес эле “жиндүү үн”, “ненормальный үн” болуп калып атпайбы. Жандуу концерт коёбуз дешет, жансыз да концерт болчу беле, тобо? Бул бир деп коёлу. Эми өткөндө бир журналист кыз чалып алып, лампочканы кыргызчага эмне деп которсок болот дейт. Анан мен айттым: “Ай, биздин ата-бабалар өмүрү лампочка ойлоп таппаса, байлап койгон кыргызчасы барбы, лампочка деп эле айта бер, ал сиңген да” деп. Мындай тантырагандар толтура. Тил деген ушинтип байыт. Улуу орус тилинин 70пайызы башка тилдерден келген сөздөр. Алар орустукту эле кылып алышты. Биз деле ошондой сөздөрдү өзүбүздүн тил мыйзамыбызга ылайыктыштырып, жээрибей кошуп алышыбыз керек. Анан эле алдыга кетүүнүн ордуна, артты көздөй чегинип, бүт баарын кыргызчалатабыз деп жинди болуп атабыз.

— Hoş geldiniz! Şiir yazmaya ne zaman başladınız?

— Teşekkür ederim. Ben diğer şairler gibi hemen şiir yazmadım. Şiirlerim kızlara aşk mektupları yazmaya başladıktan sonra ortaya çıktı. Bu yıllarda cep telefonu veya elektronik mesaj yoktu. Delikanlılar kızlara hep tek tip aşk mektupları yazarlardı. Ben ise farklı türde aşk mektupları yazmayı tercih ettim. Bu tür mektuplar benim şair olmama sebep oldu. Hatta başkalarına da aşk mektuplarını yazan bir delikanlıydım. Daha sonra okulun gazetesinde makaleler yazmaya başladım.

— Siz şiir yazmakla birlikte nesirler de yazıyorsunuz. Mesela “Agındılar” adlı kitabınızı okuyanlar iyi biliyorlardır. Fakat kitabınızın cildindeki sigarayla çekildiğiniz fotoğraf insanlarda “Kitabın dışı böyle olursa, içindekiler nasıl olabilir?” diye bir düşüncüyü ortaya çıkarmaktadır.

— Evet evet. O zaman böyle düşünmemiştim (gülerek). O fotoğraf benim sevdiğim bir fotoğraftı. Tam 20 yıl önce çekilmişti. O zaman saçlarım şimdiki gibi beyaz değildi. Tanıdıklarım kitap yayınladıktan sonra “Sen o fotoğrafınla sigaraya teşvik ediyorsun” diye eleştirdiler. Fakat ben sigarayı bırakalı yaklaşık 20 yıl oldu.

— Kâh Gülerek, Kâh ağlayarak kitabınızı okuduk. Eser, herkes tarafından rahatlıkla anlaşılabilir, yalın

bir dilde ele alınmıştır. Eserinizde kulağa hoş gelmeyen sözlere de yer verilmektedir. Kırgız edebiyatındaki “tabu”, “öfemizm” kuralları var. Bu kurullarla siz Kırgız edebiyatına zarar verdiğinizi düşünüyor musunuz?

— Evet. Aslında biz de sizin eğitimde öğrendiğiniz o edebiyat kurallarını öğrenmiştik. O yıllarda bu kurallar tek taraflıydı ve onların bazılarını değiştirmeliydik. Kırgızların kendi edebiyatı var mıydı, varsa nasıldı? Onları incelemek sizin elinizdedir. Doğru! Rus edebiyatı bize çok şey öğretti, öğrenemediğimiz şeyler de var. Ama Rus Edebiyatını örnek alarak ne zamana kadar yazmaya devam edeceğiz? Bazı yazarlar ne yazdıklarını kendileri bile anlamıyorlar. Adları Kırgızca ama yaşam tarzı, söyledikleri bambaşka. Ben onların yazdıklarına, yazma tarzlarına karşıyım. İnsanlar eserlerini okuduğunda kitabın sayfalarını hemen atlayarak, kitabın sonunda mutlu sona ulaşıldı mı diye sabırsızca hareket ederler. Kendi eserlerimi başkaları okuduğunda benimle konuşuyor gibi okumasını istiyorum. Artık eserim yayınlandı. Narın’dan, Oş’tan, At Başı’ndan beni arayarak kitabımla ilgili fikirlerini söylediler. Tabıdı Egemberdiyev kitabın önsözünde şöyle diyor “Men Şake’min eseriyle değil, Kırgız dilinin zenginliğiyle gurur duyuyorum”.

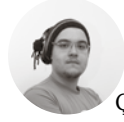
Röportajınız için çok teşekkür ederiz.

ДҮЙНӨНҮ ШАЙТАН АРАБА МЕНЕН КЫДЫРЫҢЫЗ...

DÜNYAYI SÜPER BİSİKLETLERLE GEZİN

Адинай Курманова

Çağatay Çağan Yılmaz

Каармандарыбыз шайтан араба менен дүйнө кыдырууну максат кылган жаш кыялкертер. Арасында бир дөңгөлөктүү велосипеди менен жер шарын багындыргысы келген эр жүрөктүүсү да бар. Алар дээрлик үч жылды саякатка арнаган түрк жана америка атуулдары. Төмөндө сиздерге бул саякатчылар менен болгон кызыктуу маекти сунуштамакчыбыз.

Каармандарыбыз супер велосипед менен дүйнөнү гезмекчи болуп, арасында бир дөңгөлөктүү велосипеди менен жер шарын багындыргысы келген эр жүрөктүүсү да бар. Алар дээрлик үч жылды саякатка арнаган түрк жана америка атуулдары. Төмөндө сиздерге бул саякатчылар менен болгон кызыктуу маекти сунуштамакчыбыз.

ARŞIVDEN

-Кыргызстанга кош келипсиздер! Алгачкы эле суроо: Эмне максат менен мындай чечимди кабыл алдыңыздар?

-Мелих: Дүйнө өтө кеңири, анан биз колу-буздан келишинче саякаттоону каалайбыз. Бул жашоону ар түрдүү мүмкүнчүлүктөр менен да жашаса болорун далилдегибиз келет. Негизи жолдо өзүбүздү дагы да тынч, бейкапар сезебиз. Эң маанилүүсү башка да жашоо бар экенин көрүп-билип, үйрөнгүбүз келет. Жолдо катар жаңы нерселерди үйрөнгөн сайын, сапарыбыз максатына жетип жаткандай туюлат.

-Үч жыл деген оңой убакыт эмес да, бардыгын таштап жалаң саякаттоого, болгондо да шайтан араба менен кантип бел байладыңыздар, ата-энеңер каршы болгон жокпу?

-Захиде: Тил үйрөнүп, Пуэрто Рико шаарына иштегени барып калдым. Жашоо образымды өзгөртүүгө бул аймактын эли абдан таасир калтырды десем болот. Алар эртең менен саат ондон кечки төрткө чейин гана иштешет экен. Ага жараша акчаны да жакшы төлөп беришет. Калган убактыларынын баарын эс алууга, саякаттоого жумашат. Пуэрто Рико велосипед менен саякаттагандарды көрүп, ушундай да болобу деп таң калар элем. Көрсө чыныгы ырахат ушунда экен. Ата-энебиз башында каршы болгону менен, азыр биздин бактылуу экендигибизди көрүп унчукпай калышты.

-Эмне үчүн шайтан арабаны тандап алдыңыздар?

-Мелих: Анткени, бензин коротпойсун, чыгымы аз, майда-чүйдөнү көрө билүүгө мүмкүн боло тургандай жай жүрсөң да болот, бузулуп калса оңдоп алуу оңой. Эң негизгиси буюм-тайымыбызды ташып жүрө ала тургандай күчтүү. Бизди жер кыдыртуудан бөлөк зыяны жок чынында.

Жакшы экен, а жуунуп-тазалануу маселеси кандай болуп жатат?

-Захиде: Деңизге, көлгө түшүп алууга аракет кылабыз. Көбүнчө жуунууга шарт болбой калат. Бир окуя эсиме түшүп кетти. Күн жылуу болгондуктан, деңизге түшүп чыктык. Жуунуп алалы десек душ жок. Денебиздин баары туз, эмне кыларыбызды билбей, бир дааратканага бешөөбүз кирдик. Колду самындочу суюк самындар бар го, ошолорду куюп алып денебизди ошол эле жерден жууп кирдик. Бизди көргөн америкалыктар таң калып да, күлүп да жатыш-

-Эдуард, айтсаңыз, эмне үчүн бир дөңгөлөктүү шайтан арабаны тандадыңыз?

-Эдуард: Мен 2015-жылдын 14-мартында дүйнөнүн 18 миң миль аралыктагы бөлүгүн бир дөңгөлөктүү шайтан араба менен кыдырып чыгууга сапар алдым. Болгон себеби, башкалардан өзгөчөлөнүүнү кааладым. Жалгыз дөңгөлөк болгону оорчулук жаратпай койбойт, бирок ага карабай эле тээп келатам. Негизи максатым дүйнөнү бир дөңгөлөктүү шайтан араба менен кыдырып чыккан эң биринчи киши болуу.

-Кыргызстан сиздерге кандай таасир калтыргандыгын да биле кетпесек болбос?

-Эдуард: 40 сааттык жол жүрүүдөн кийин, акыры чарчаган, жүдөгөн, уйку менен жуунууга зар болгон абалда Кыргызстанга келип түштүм. Саат таңкы үчтөр чамасында Бишкек шаарына келип эле, бул түнү кайда уктайм деп ойлонуп баштаган элем. Буюмдарымды ирээттеп жатсам, бир бала келип калды. Аты Даниел экен. Өтө таң калычуусу ал мени тааныбаса да үйүнө чакырды. Апасы менен ошол аралыктарда чогуу турушат экен. Алардын меймандостугуна аябай ыраазы болдум. Эртеси КТМУга бардык. Ал жакта бизди Бүлент аттуу ошол окуу жайдын окутуучусу тосуп алып, атайын үн жазуучу студияга алып киришти. Эми бул интервью Кыргызстандын жарымынан көбүнө жетет.

-Алдыңыздагы саякат планыңыздар менен да бөлүшө кетпейсиздерби?

-Захиде: Эми Кытайга жол тартабыз. Планыбызда негизинен беш материк бар: Азия, Австралия, Америка, Африка, Европа. Мунун ичинен 40 тан ашык өлкөгө баралы деп турабыз. Жалпысынан 40 миң чакырым жолду басып өтөбүз. Буга орточо эсеп менен үч жыл керектелет. Кышкы суукка да даяр экенибизди айта кетпесем болбос.

-Дүйнөнү кыдырыш үчүн көп акча керек го?

-Мелих: Биз катардагы эле карапайым үй-бүлөнүн балдарыбыз. Акча сурап, 500дөй колунда бар адамдардын почтасына кат жөнөттүк. Анын төртөөнөн жооп келди. Аларга рахмат айтабыз. Жакындарыбыз, досторубуз, иштеген жерибиздеги жетекчилер болгон жардамын көрсөтүштү. Кудайга шүгүр, үч жылдык саякатыбызга жете тургандай каржы топтоп беришти. Айына 200-300 АКШ доллардан сарптап жатабыз.

-Кыргызстан'а hoşgeldiniz! İlk soruma şöyle başlamak istiyorum Ne gibi amaçlarla böyle bir gezi kararı aldınız?

-Melih: Dünya çok büyük bir yer. Biz elimizden geldiği kadar gezmeye, hayattaki her türlü imkandan faydalanmaya çalışıyoruz. Yolda kendimizi daha huzurlu ve kaygısız hissediyoruz. En önemlisi başka hayatların da var olduğunu görmek, bilmek ve öğrenmek istiyoruz. Yolda yeni şeyleri öğrendikçe amacımıza ulaşıyoruz.

-Üç yıl kısa bir zaman dilimi değil. Her şeyi birakalım sadece seyahatten konuşalım. Bu seyahatlere başlamaya nasıl karar verdiniz? Uzun yolculuklara nasıl dayandınız? Anne babanız karşı çıktı mı?

-Zahide: Dili öğrenip Porto Riko şehrine çalışmak için gittim. Hayat tarzımı değiştirmede burdaki halkın etkisi oldu. Demek istediğim, onlar sabah saat 10'dan akşam 4'e kadar çalışıyorlardı. Ücretlerini de düzenli bir şekilde alıp, arta kalan zamanlarını dinlenme ve gezmeye ayırmaktaydılar. Porto Riko'da bisikletle gezenleri gördüğümde şaşırılmışım. Gerçekten de huzur bundaymış.

-Neden süper bisikleti seçtiniz?

-Melih: Cevabı çok basit. Benzin harcamıyorsun, gideri az, önemsiz şeyleri görebiliyorsun. Yavaş sürseniz de olur. Bozulduğunda tamir etmesi kolay. En önemlisi eşyalarımızı taşıyabilecek kadar güçlü. Bize zarardan çok yararı var.

-Yolda karşılaştığınız zorluklar oldu mu? Temel ihtiyaçlarınızı ve güvenliğinizi nasıl sağlıyorsunuz?

-Zahide: Yola çıkalı dört ay oldu. Kırgızistan altıncı ülkemiz. Gerçekten, zorluklarla, tehlikeli durumlara hiç karşılaşmadık. Kıyafetlerimiz çok. Genellikle köylerde karşılaştığımız insanlar yemek yemeğe evlerine çağırırlar. Onlarla oturup konuştuğumuzda geceyi evlerinde geçirebileceğimizi söylüyorlar. Bazen polisler durduruyor. Ama onlar bizim belgelerimizle ilgilenmiyorlar. "Ne yapıyorsunuz?", "nereden geliyorsunuz?" gibi sorular soruyorlar.

-Kişisel temizliğinizle ilgili problemler oluyor mu?

-Zahide: Fırsat buldukça denize girmeye çalışıyoruz. Çoğunlukla yıkanamıyoruz. Bir gün hava sıcaktı. Denize girmiştik. Yıkanalım dedik ama duş yoktu. Vücudumuz tuzlu kaldı.

Ne yapacağımızı bilmeyerek, bir barınağa beş kişi girdik. El sabunları vardı. O sabunlarla yıkandık. Bizi gören Amerikalılar çok şaşırıldılar ve güldüler.

-Eduard bey, neden tek tekerlekli süper bisiklet ile dünyayı gezmek istediniz?

-Eduard: Ben 14 Mart 2015'te, 18 bin metreyi bir tekerlekli süper bisiklet ile gezmek için dünya turu düzenledim. Çünkü, başkalarından farklı olmayı istedim. Asıl amacım dünyayı tekerlekli süper bisiklet ile gezen ilk kişi olmaktı.

-Kırgızistan'ı nasıl buldunuz? Kırgızistan sizi etkiledi mi?

-Eduard: 40 saatlik uzun yorucu ve uykusuz bir yolculuktan sonra Kırgızistan'a geldim. Saat gece 3 sularında Bişkek'teydim. Geldiğim gece nerede uyuyacağımı düşündüm. Eşyalarımınla meşgul iken bir çocuk geldi yanıma, o çocuğun adı Daniel miş. Beni şaşırtdan nokta Daniel beni tanımadan evine çağırıldı. Annesiyle beraber yaşıyormuş. Onların misafirperverliğinden çok memnun kaldım. Ertesi gün Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesine geldik. Orada bizi Bülent Namal bey karşıladı. Bizi özel ses kayıt stüdyosuna götürdü. Yaptığımız röportaj Kırgızistan'ın geneline hitap edecektir.

-Planlamakta olduğunuz seyahatleriniz hakkında biraz bilgi verir misiniz?

-Zahide: Kırgızistan'dan sonra Çin'e gideceğiz. Haritadaki planımızda beş kuta var. Asya, Avustralya, Amerika, Afrika ve Avrupa. Bu kıtalarda 40'dan fazla ülkeye gideceğiz. Tahminen 40 bin kilometrelik mesafe katedeceğiz. Bu mesafe için ortalama 3 yıl gerekiyor. Kışın soğuğuna da hazırlıkımız.

-Dünyayı gezmek için çok fazla para gerekiyor mu?

-Melih: Biz zengin aile çocuğu değiliz. Elbette, çok para gerekiyor. Bu parayı bulmak için biz bir yıl sponsor aradık. Yardımcı olabilecek birilerini bulduğumuzda mektup göndermeye çalıştık. 500'den fazla kişiye posta yoluyla mektup gönderdik. Talebimize dört mektuptan cevap geldi. Onlara teşekkür ediyoruz. Yakınlarımız, arkadaşlarımız, çalıştığımız yerdeki yetkililerin yardımını gördük. Allaha şükür, üç yıllık seyahatimize yetecek kadar para topladık. Aylık 200-300 dolar harcıyoruz.

“Жашоодо аракет кылбай туруп, ийгиликке жетүү мүмкүн эмес!”

Сабырдын түбү сары алтын демекчи, темирдей күчтүү эрктин, талыкпас эмгектин аркасында бүгүнкү күндө коомдогу кайсы тармакта болбосун, өзүн мыкты жагынан көрсөтө алган адамдарыбыз арбын. Алардын арасында дем алыш күндөрүн да илимге, ишке арнаган Кыргыз-Түрк «Манас» университетинин табигый илимдер факультетинин деканы профессор, доктор Али Осман Солак агайыбыз да бар.

-Агай, алгач өзүңүздү тааныштыра кетсеңиз?

-Эрзурумдун (Түркия) Карс чек арасындагы Аллаху Акбар тоосуна жакын, куш учуп, кербен жүрбөгөн бир айылда 1950-жылы кыштын кыраан чилдесинде жарыкка келгем. Айылыбыз Сарыкамьштан 20 чакырым алыстыкта жайгашкан. Күздүн этегинен жаздын аягына чейин дүйнө менен байланышын үзгөн бул айыл чындыгында кооз табиятка ээ. Кыргызстандын табиятын да өз айылыма окшоштуруп, абдан жакшы көрүп келем.

1957-жылы Сарыкамьштан алгач ирет мектептин босогосун аттадым. Ушул эле жылы сарык оорусу менен ооруп жүргөн атам доктурга көрүнүүгө мүмкүнчүлүгү болбой, эки кыз, алты эркекти апама таштап, бул дүйнө менен коштошуп кете берди. Элдердин айтымына караганда, атам абдан иштерман болгон экен. Апам болсо атамдын ордуна жоктопой, ата ордуна ата, апа ордуна апа болду. Таңдан кечке биз үчүн кара жанын карч уруп иштеп, кыздарын окутпаса да, эркек балдарынын бардыгын окутту. Кайрадан турмуш курууну да ойлоп койгон жок байкуш апакем.

Башталгыч классты жана орто билимди Сарыкамьшта алганым менен, лицейди Эрзурумда аяктап, 1969-жылы Анкаранын “Орта Догу Текник” университетинин химия инженерлиги бөлүмүнө тапшырдым. Ошол жылдар Түркиянын эң оор жылдарынан эле. Идеологиялык уруштун айынан күнүнө ондогон жаштар кете берди. 1974-жылы университетти аяктап, “Хажетепе” университетине илимий-изилдөөчү кызматкер катары кабыл алынып, ошол жерден академиялык ишимди баштадым.

-Абдан таасирдүү экен агай, эми балаалыгыңыздагы элестер менен бөлүшсөңүз. Ал учурда өзүңүздү так илимдер тармагынан көрө алчу белеңиз?

-Айылдагы жашоонун оор шарты, окууга болгон аракет балаалыгыбызды каалагандай өткөрүүгө мүмкүнчүлүк бербеди. Жашоомдун эң оор күндөрү 1957-1966-жылдарга туура келет. Мектепти аяктаган соң, окууну андан ары улантууга бизде шарт жок эле. Бирок, тагдыр буюруп, “Эрзурум” лицейинин жатаканасында жашап, бекер окуганга мүмкүнчүлүк алдым. Эгер бул мүмкүнчүлүк болбогондо кайра айыма кайтып, фермер же бир чабан болмокмун да деп ойлоп калам. Балаалык чакта башталгыч класстардын мугалими болууну кыялданар элем. Сарыкамьшта мектепти алдыңкылардан болуп аяктаган соң, жергиликтүү гезиттердин бири мен жөнүндө чакан макала даярдап, келечекте ким болорум туурасында сурап калышты. Ал кезде мугалимдик кесип эң ардактуу, ошол эле учурда эң сыймыктуу кесип эле. Мугалим болгум келет дедим дароо. Кийинчерээк бул оюмдан кайтып, университетте окууну туура көрө баштадым. Мындай чечимге келишиме мектеп деректиринин таасири чоң. Ошол кездерде айыл-чар-

ба лицейин бүтүргөндөргө иш таап кетүү мүмкүнчүлүгү жеңил эле. Лицейди бүтүрүп алып иштейин деген оюмду айтыш үчүн лицей деректирине кирдим. Ал караманча каршы болуп, «Сен лицейди бүтүрүп, университетке тапшырышың керек, окууңду улантышың керек»-деп оюмду өзгөртүп салды. Ошентип, 1969-жылы лицейди да аяктадым. Бул жылдар эми менин балаалыгым эмес, жаштыктын жалындуу, бактылуу жылдары эле. Жайында айылда талаачылык кылып, оор күндөрдү башыман өткөрүп жатсам дагы, окууга өттүм, бекер окуйм, жашаган жатаканам бар деген ойлор көңүлүмдү бийлеп, алдыга максат коюп, ага умтулууга түртүп жатты. Ал эми келечектеги кесибимди тандоодо лицейде химия сабагынан берген агайымдын тасири күчтүү болду. Агайым сабакты ушунчалык кызыктуу, түшүнүктүү кылып өтөр эле. Ошентип, “Орта Догу Текник” университетинин химия инженерлиги бөлүмүнө тапшырдым. Ал кезде бул факультет кадыр-барктуу болуп эсептелинип, эң жогорку упай алган окуучулар гана алынчу. Башталгыч класстарда, лицейде да жакшы окуп, окууда бекем пайдубал куруп алгандыктан, университеттин химия инженерлиги бөлүмүнө тапшыруу мен үчүн өтө деле оор болгон жок.

-Эрзурумда төрөлүп, Анкарада окутурсуз. Белгилүү болгондой, бул эки шаардын аралагы бир топ эле алыс. Анан студент кездеги кыйынчылыктар менен бактылуу күндөрүңүздөн да айта кетпесеңиз болбос?

Анкарадагы “Хажетепе” университетинин физика бөлүмүнө кабыл алынып, бир ай окуган соң, өзүм эңсеп жүргөн “Орта Догу Текник” университетинин химия бөлүмүнө кабыл алынганым туурасында кабар келди. Ойлонбостон окуумду дароо таштадым да, өзүм сүйгөн химияны тандап алдым. Окуу жалаң англис тилинде эле. Ошого карабай тырышып окуп жүрдүм. Ошентип, Анкаранын эң алдынкы университеттеринин биринде окуп калдым. Бирок, көп өтпөй идеологиялык согуштар башталып, элде тынч уйку жок болуп калды. Мурунку бейпил жашообуз жок, азаптуу күндөр ошондо башталды. Жашоо-шартыбыз дагы жакшы болбогондуктан, иштеп-окуганга туура келди. Университеттин китепканасына жумушка орношуп алгам. Окуубуз оор болгондуктан, окуу менен жумушту айкалыштырып алып кетүүгө мүмкүн болбоду. Ал жактан чыгып, жалгыз 315 лиралык стипендия менен жашап жүрдүм. Окуунун оордугу, акчанын тартыштыгы, анан дагы идеологиялык уруш-согуштар студенттик мезгилди бактылуу мүнөттөргө бөлөй алган жок.

-Кыргызстанда химия жаатындагы илимий изилдөөлөр менен макалалардын көбү сизге таандык экен. Мындан тышкары дем алыш күндөрү да жөн отурбай, эң аз 4-5 саат иштейт деп уктук. Мындай эмгекчиладигиңиздин, дегеле ийгилигиңиздин сыры эмнеде?

Күнүгө эле окшош иштерди кыла бергенден адам тажайт экен. Көпчүлүк адамдар өз ишинин бир өңчөлүгүнөн жадап, ийгиликтүү жүргүзүп жаткан иштерине кол шилтеп, баса беришет тура. Америкалык системаны алып карай турган болсок, ал жерде билим берүү тармагында иштеген ар бир адам беш жыл сайын кесибин, иштеген жерин алмаштырып турушу керек. “Sabbatical leave” аттуу бул система адамды бир өңчөлүктөн алыстатып, жаңы нерселерге жаңыча көз-караш менен кароого үйрөтөт. Мен дагы жашоомо өзгөртүү киргизүү максатында башка өлкөлөргө чыгууну ойлонуп, ар кандай жолдорду издей баштадым. 2001-жылы Американын “Охио Штат” университетинин чакыруусу менен “Конок профессор” катары 2001-2003-жылдар аралыгында дал ушул университетте үзүрлүү эмгектендим. Ошол жылдары элүү жашка таяп калганым карабастан, түнкү экиге чейин лабораторияда иштеген күндөрүм болду. Дал ушул лабораториядан “Молекулалык электроника” аттуу илимий иликтөөбүздү дагы да терең изилдөөгө мүмкүнчүлүк алдык. 2002-жылы аналитикалык химия жаатында эң алдыңкылардан болуп эсептелген “Analytical chemistry” аттуу журналга маанилүү делген, күндүн темасына айланган изилдөөлөрүбүздү, макалаларыбызды жарыялай баштадык. 2003-жылдын июнь айында өз өлкөмө кайтып, Америкадан үйрөнгөн билимимди өз лабораториямда уланттым. 2010-жылга чейин көптөгөн илимий макалаларыбыз жарык көрүп жатты, бирок, ошого карабай күнүгө окшош иштер кайрадан тажата баштады. Жаңычылык издеп, Жаңы Зеландиянын бир университети менен келишим түзүп, билетимди алып кетүүгө даярданып жаткан учурда Кыргыз-Түрк “Манас” университетинин ректору профессор, доктор Себахаттин Балжыдан Кыргызстанда иштөө сунушун алдым. Түрк элдеринин Ата Журту аталган Орто Азияда иштөөгө болгон каалоом күчтүүдүк кылып, 2010-жылдын сентябрь айында КТМУнун химия инженериясы бөлүмүндө ишке кириштим. Бул жактагы ишиме улай эле, “Анкара” университетинде химия жаатындагы изилдөөлөрүм үзгүлтүксүз иштеп жатты. “Манас” университетинде бир жыл иштеген соң, табигый-так илимдер факультетинин мүдүрү, андан аз өтпөй эле факультеттин деканы болуп дайындалдым. Бүгүнкү күнгө чейин дал ушул университетте декандык кызматты аркалап келем.

-Кыргызстандагы химия жаатында болгон иш-чара, долбоорлорго көз салып турсаңызбы? Бүгүнкү абаалы кандай деп ойлойсуз?

Мындан мурун да айтып өткөндөй, “Манас” университетине келгенден кийин да илимий иштеримди токтоткон жокмун. Акыркы беш жыл ичинде дүйнөлүк деңгээлдеги так илимдердин илимий журналдарына кыркка жакын макала чыкты. Бул жылы болсо сегизинчи макалабыз жарык көргөнү турат. Мындай көрсөткүч Түркияда да ортодон жо-

гору деп бааланат. Азыркы учурда эки долбоордун үстүндө иштеп жатабыз. Анын бири “Анкара” университети менен биргелешкен “Кыргызстандагы балдын сапатын изилдөө” долбоору жана экинчиси ошол эле Түркиянын Улудаг, Мармара, Йылдыз Текник университеттери менен биргеликте жүргүзүлүп жаткан “Кыргызстандын түштүгүндөгү табигый жаңгактардын жогорку сортторун тандап алуу жана анын өзгөчөлүктөрүн изилдөөгө” арналган долбоор.

Кыргызстандагы лабораториялар албетте экономикалык абалга байланыштуу заманбап технологиялар менен камсыздалган эмес. Ошондуктан химия жаатында илимий-изилдөөлөр жокко эсе десек болот. “Манас” университети 2016-жылдан баштап, илимий-изилдөө иштерине билек түрө киришкени турат. Себеби, бардык талаптары аткарылган, заманбап лабораториялар бар, дагы да курулуп жатат дегендей. Алдыдагы он жыл ичинде “Манас” университети Орто Азиядагы эң алдынкы илимий-изилдөө университеттеринин катарын толуктарына жана Кыргызстанда илим-билим тармагындагы эң алдыңкы студенттер бизден чыгарына толук ишенем.

-Беш жылга жакын убакыттан бери Кыргыз-Түрк “Манас” университетинде иштеп келе жатасыз. Университет тууралуу ойлорунуз менен бөлүшө кетсеңиз?

-Манас университети ушундай зор мүмкүнчүлүктөргө ээ болгон менен келечеги жарык университеттердин бири. Кыргызстан сыяктуу 25 жылдык демократиялык тажрыйбасы бар өлкөдө курулганынын өзү эле бир чоң утуш болсо, Түркия сыяктуу күчтүү өлкөлөрдүн бири менен кызматташып жатышы дагы бир чоң мүмкүнчүлүк деп айтар элем. Бүгүнкү күндө бул университет Орто Азиядагы эң алдынкы университеттердин катарын толуктоо менен, заманбап шарттарга да ээ, ал эле эмес, мугалимдердин, студенттердин ар түрдүүлүгү билим, маданият алмашууда, университеттин өнүгүшүнө чоң салым кошо турган чоң мүмкүнчүлүк деп ойлойм. Кыргызстан менен Түркиянын жогорку даражадагы мугалимдери университетти жалаң гана алдыга сүрөөрүнөн күмөнүм жок. Университетте алдыда орус тилинен тышкары англис жадагы бир нече чет тилде билим берүү каралууда. Акыркы эки жыл аралыгында университетке келген отузга жакын жардамчы доценттерибиз мындай мүмкүнчүлүккө ээ. Бул албетте келечекте “Манас” универ-

ситетинин жалпы мугалимдери жана студенттери кыргыз, орус, англис тилдеринин адабиятын, маданиятын жакындан таанып-билген университеттердин катарын толуктарынан кабар берет. “Манас” университети түрк элдеринин ортосундагы алтын көпүрө жана аны көздүн карегиндей сактоо жалпыбыздын улуу милдетибиз.

-Сизге эркин сөз..

- Ар бир илим эч качан өзү менен өзү өнүкпөйт, алар бири-бири менен тыгыз байланышта экенин келечектеги кесип ээлери унутпашы керек. Мен өзүмдүн тажрыйбамдан айт-

сам,

дүйнөдөгү аты таанымал журналдарга орточо эсеп менен жылына сегиз макала жарык көрүп турат. Андыктан илимде ийгиликке жетишсем десенер, сөзсүз түрдө үзгүлтүксүз эмгектенгиле демекчимин.

Кымбат Сагындыкова

"Hayatta İnsanın Çalışarak Ulaşamayacağı Bir Şey Yoktur"

"Azmin sonu zaferdir. Planlı ve Disiplinli Çalışma alışkanlığının elde edilmesi imkânsız değildir, yeter ki insan hakkıyla çalışmasını bilsin." Başarılı olmanın ipuçlarını hafta sonları bile en az 4 saat çalışan, disiplinli çalışma konusunda kendimize örnek olarak alabileceğimiz, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Fen Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Ali Osman Solak Hocamızla yaptığımız söyleşide bulabilirsiniz.

-Hocam sizi biraz yakından tanıyabilir miyiz? Ali Osman Solak kimdir?

Erzurum'un Kars sınırında, Allahu Ekber Dağı yakınlarında kuş uçmaz kervan geçmez bir köyde 1950 yılının bir kış gününde doğmuşum. Sarıkamış'a 20 km uzaklıkta Kasım ayı ortasından Mart ayı sonuna kadar dünyayla irtibatı kesilen bu köy çok güzel bir

-Çocukluk yıllarınızda Fen (Kimya) alanında ilerleyeceğinizi hiç düşünmüştünüz? Çocukluk yıllarınızdan bahsedebilir misiniz?

İlkokul öncesini fazla hatırlamıyorum. Yazın köyde çok ağır çalışma şartları ve kışın Sarıkamış'ta okuma şartları bize çocukluğumuzu istediğimiz şekilde yaşamımıza imkan vermedi. Hayatımın en sıkıntılı yılları 1957-1966 arasındaki bu yıllardır. Ailemizin maddi durumu ortaokul sonrası tahsilimin devamına uygun değildi. Erzurum lisesine kaydoldum ve kader bana o yıl Erzurum'da yeni açılan Kızılay yurdunda parasız yatılı okuma imkanı verdi. Çocukluk yılları dediğimiz o yaman yıllarda en büyük idealim ilkökul öğretmenliği. Sarıkamış orta okulunu birincilikle bitirmiştim ve bir yerel gazete benimle röportaj yaparak ne olmak istediğimi sormuştu. O yıllarda bizim için en büyük ve kutsal meslek öğretmenlikti. "İlkokul öğretmenliği istiyorum" cevabım bir süre sonra değişikliğe uğradı ve artık bende üniversite okumak fikri yerleşmeye başladı. Bu karar değişikliğinde ortaokul müdürümüzün çok etkisi oldu. O zamanlar Türkiye'de ziraat liseleri vardı ve ortaokul sonrası bu liselerden mezun olanlara kolay iş imkanları sağlanıyordu. Müracaat için okul müdürünün odasına uğradığımda aynı zamanda matematik hocam olan müdür, bu müracaatıma engel oldu ve liseyi okuyarak üniversiteye geçmem gerektiğini söyledi. Böylelikle hayatımın akışını değiştirdi. Sonra Erzurum lisesi ve 1969 yılında mezuniyet. Bu yıllar artık çocukluk yılları değil, gençlik yıllarıdır. Meslek seçme kararımı lise son sınıfta bana kimya dersini sevdiğim bir öğretmenimin etkisiyle oluşturdum. Ortaokul ve lise yıllarımdan itibaren çok disiplinli bir çalışma temposu oluşturduğum için ODTÜ Kimya Mühendisliği bölümünü kazanmam zor olmadı.

-Erzurum'da dünyaya geldiniz Mesleki Eğitim dönemleriniz Ankara'da geçti. Hayli mesafe var iki şehir arasında. Yaşadığınız zorluklar ya da sevinçleriniz elbette vardır. Bizimle eğitim yıllarınızı paylaşabilir misiniz? O yıllarda sizin için önemli olan anılarınız nelerdir?

O yıllarda gerçekten Erzurum Ankara'ya çok uzaktı. Şimdi uçakla yaklaşık bir buçuk saatte varmak mümkün. Ankara bizim için o yıllarda hayal şehirdi. O yıllar yeni kurulmuş Cumhuriyetimizin heyecan yıllarıydı ve Ankara yeni kurulmuş devletimizin kutsal başkenti idi. 1969 yılı sonbaharında Ankara'da bulunan ve eğitim dili İngilizce olan ODTÜ'ye kaydımı yap-

tırdım. ODTÜ yurtlarında da kendime yer buldum ve büyük bir heyecanla Ankara'nın bu güzel üniversitesinde okumaya başladım. Ancak bir süre sonra üniversitelerimizde ideolojik kavgalar ve silahlı çatışmalar başladı ve ağzımızın tadı kaçtı. Lise yıllarının güzelliğinin arkasından tekrar sıkıntılı günler başladı. Maddi durumum da iyi olmadığı için hem okuyup hem de çalışmak zorundaydım. ODTÜ kütüphanesinde bir iş bulup akşamları bu işimde çalışmaya başladım. ODTÜ, eğitimi çok zor bir üniversitedir. Hem işde çalışıp hem üniversiteye devam mümkün olmadı. O yıllarda devletin verdiği 315 TL kredi ile yaşamak zorunda kaldım. Hem maddi sıkıntı, hem zor bir bölümde okuma ve hem de ideolojik kavgaya ortamı bizi üniversite yıllarımızda çok yordu.

-Her insanın mesleği elbette kutsaldır. Sizin mesleğinizde ayrı bir öneme sahip. Kimya alanında yaklaşık 200 civarı bilimsel makale ve yazılarınız bulunmakta. Kimya alanında Akademik olarak şu an Kırgızistan'da en fazla bilimsel makale size ait. Ayrıca sizin hafta sonları bile en az 4 saat çalıştığınızı duyduk. Sizi bu kadar çalışmaya iten şey nedir ve başarınızın sırrı nedir?

Köy hayatının çok ağır çalışma şartları, okumak ve daha iyi bir hayat standardına sahip olma yönünde mecbur kılınmıştı. Bu bakımdan daha ortaokul ve lise yıllarımda çok yoğun çalışmak zorunda kaldım. ODTÜ gibi bir üniversitede her akşam en az dört saat çalışma mecburiyetinde olmamız bende böyle bir çalışma alışkanlığının yerleşmesine yol açtı. Daha sonraki akademik hayatımda da bu alışkanlığımı devam ettirdim. ODTÜ genellikle çok zeki ve iyi liselerde okumuş, tabir caizse seçkin ailelerden gelen öğrencilerin okuduğu bir üniversitedir. Birinci sınıfta genellikle Türkiye'nin en iyi kolejlerinden gelen maddi durumu iyi öğrencilerin arasında oldum ve onlarla yarışmak zorunda kaldım. Ama onlardan daha çok çalışarak sınıfın en iyi öğrencileri arasına girdim. ODTÜ'yü 1974 yılında bitirdikten sonra Türkiye'nin yine en iyi üniversitelerinden biri olan Hacettepe Üniversitesinin açmış olduğu sınavı kazanarak akademik hayatıma orada başladım. 1981'de Hacettepe Üniversitesinde doktoramı bitirdim ve 1982 yılının Eylül ayında Ankara Üniversitesi Kimya Bölümüne yardımcı doçent olarak geçtim. Aynı yıl Ankara Üniversitesine bağlı bir meslek yüksek okuluna müdür olarak atandım. Bu idari görev bana çok büyük tecrübeler kazandırdı. 1985 yılında doçent ve 1990 yılında profesörlüğe yükseltildim. Bu yıllardan itibaren Ankara Üniversitesinde üniversite bütçesinden hiçbir katkı almadan çeşitli kurumlara verdiğim projelerle Elektroanalitik Kimya araştırma laboratuvarını kurdum. Projesörlüğümü aldıktan sonra çalışma tempomu daha da artırdım. Belki de mesleğimde edinmiş olduğum profesörlük ünvanının hakkını verme duygusu beni daha çok çalışmaya itmiştir. 2000 yılına kadar laboratuvarımın eksikliklerini tamamladım ve yeteri kadar yüksek lisans ve doktora öğrencileri ile

laboratuvarımda yoğun bir araştırma faaliyetine başladım. Bu yıllarda kendimi tekrar ettiğim duygusuna kapıldım ve farklı arayışlara girdim. Sürekli olarak aynı ortamda bulunmak monotonluk ve bıkmınlığa yol açar. Birçok insan bu aşamada herşeyi bırakır ve hayatın gündelik seyrini içerisinde sıradan ve verimsiz bir şekilde yaşayıp gider. Amerikan sisteminde bir öğretim üyesi her beş yıldan sonra üniversitesini terk etmek ve başka bir kuruma gitmek zorundadır. "Sabbatical leave" adı verilen bu sistem sayesinde insan farklı ortamlarda bulunarak kendini yenileme fırsatını yakalar. Eskilerin değişimi ile "tebdili mekan" yaparak ferahlığa çıkar. Bu duygularla yurt dışına çıkma arayışlarına girdim ve 2001 yılında ABD'de Ohio State Üniversitesinden "Misafir Profesör" daveti almayı başardım. 2001-2003 yılları arasında bu üniversitenin kimya bölümünde iki yıl çok verimli çalışmalar yaptım. Konusunu çok iyi bilen Prof. McCreery'nin zengin laboratuvarında kafamdan geçen bütün projelerimi yapma imkanına kavuştum. ABD'ye gittiğimde elli yaşına ayak basmışım ve Ohio State Üniversitesinin laboratuvarlarında gece saat 2.00'lere kadar çalıştım. Büyük imkanlara sahip bu üniversitenin laboratuvarlarında ağırlıklı olarak yüzey kimyası ve moleküler elektronik konusunda araştırmalarımızı yoğunlaştırdık. 2003 Haziranında Türkiye'ye dönerek ABD'de öğrendiğim konuları kendi laboratuvarımda devam ettirdim. 2010 yılına kadar çok iyi makaleler yayınladık ve tekrar monotonluk duyguları depresyemeye başlayınca Yeni Zelanda'da bir üniversite ile anlaştım. Artık bilet alma aşamasına gelmişim ki Manas Üniversitesi Rektörlüğüne atanan Prof. Dr. Sebahattin Balcı'dan Manas'ta çalışma daveti aldım. Gençlik yıllarımızın hayallerini süsleyen ata yurdumuz Orta Asya'da çalışma daveti daha baskın çıktı ve 2010 Eylül ayında Manas Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümüne adım attım. Bu arada Ankara Üniversitesi Kimya Bölümündeki çalışmalarımı kesintisiz devam ettirdim. Bir yıl süre ile Manas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü müdürlüğünü yürüttükten sonra 2011 yılı Eylülünden beri de Fen Fakültesi dekanı olarak görev yapmaktayım.

-Kırgızistan'da Kimya alanındaki çalışmalarını, projelerini takip edebiliyor musunuz? Ne gibi faaliyet söz konusu?

Biraz önce de ifade ettiğim gibi Manas Üniversitesine geldikten sonra da idari görevlerime ilaveten bilimsel araştırma çalışmalarını devam ettirdim. Son beş yıl içerisinde SCI'de taranan dünyaca tanınmış ve "impact factor"ü yüksek dergilerinde 40 civarında makale yayınladım. Bu yılda ortalama sekiz makale demektir ki Türkiye'de de ortalamanın üzerinde olan bir sayıdır. Evet şu anda 2010 yılından beri her yıl Kırgızistan'ın en çok yayın yapan araştırmacısı ünvanına sahibim. Bu arada yine Kırgızistan'da makalelerine en çok atıf alan hocalarımdan biriyim. Makalelerime yapılan atıf sayısı 1300 civarındadır.

Kırgızistan'ın üniversitelerinde ekonomik nedenlerle laboratuvar alt yapı-

ları ve modern cihazlar yönünden büyük sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu nedenle kimya alanındaki araştırmalar yok denecek kadar azdır. Manas Üniversitesi önümüzdeki on yıl içerisinde Orta Asya'nın bir numaralı araştırma üniversitesi olma yönündeki çalışmalarını hızla devam ettirmektedir. Şu anda olduğu gibi gelecekte de Kırgızistan'da alanında en yetişkin elemanlar Manas Üniversitesinden çıkacak ve Kırgızistan'ın geleceğini bizim mezunlarımızın inşa edeceğine inançlım tamdır.

-Geleceğin Kimya alanındaki uzmanlarına öneri, dilek ve temennileriniz nelerdir?

Her meslekte olduğu gibi Kimya bilimi ile ilgilenen kişilerin en büyük problemi, bilimin çok hızlı bir şekilde gelişmesi ve multidisipliner bir yapı kazanmasıdır. Örneğin benim çalıştığım konularda kimya ile elektronik iç içe girdi ve "moleküler elektronik" adı verilen yeni bir araştırma alanı ortaya çıktı. Elektronikte ve bilgisayar teknolojilerinde moleküllerin iletken devre elemanı olarak kullanılması düşüncesine dayalı bu alanda büyük ilerlemeler kaydedildi. Böylelikle yakın bir gelecekte elektronik devrelere daha küçük yapı kazandırılması ve bilgi depolama birimlerinin kapasitelerinin artırılması mümkün olabilecektir. Her meslek sahibinin artık saf bir bilim dalı olmadığını ve bütün bilimlerin multidisipliner bir yapıya kavuştuğunu unutmaması gerekir.

-Yaklaşık 5 yıldır Manas üniversitesinde görev yapmaktasınız. Üniversite ilgili düşünceleriniz nelerdir bizimle paylaşabilir misiniz?

Manas Üniversitesi, sahip olduğu imkanlar bakımından geleceği parlak olan bir üniversitedir. Kırgızistan gibi demokratikleşme yönünde yaklaşık 25 yıllık bir tecrübe oluşturmuş bir ülkede bulunması büyük bir şansır. Ayrıca ekonomisi güçlü ve dünyanın saygın bir ülkesi olan Türkiye gibi bir ülkenin de arkasında bulunması diğer önemli bir şansır. Şu anda Manas Üniversitesi, Orta Asya'da en iyi imkanlara sahip bir üniversitedir. Kırgızistan'ın ve Türkiye'nin seçkin öğretim elemanları bu üniversiteyi önümüzdeki on yıl içerisinde bilimsel bakımdan büyük bir seviyeye taşıyacaktır. Öğretim Üyelerimizde artık Rusça'nın yanında İngilizce veya başka bir yabancı dil şartı aranmaktadır. Son iki yıl içerisinde Manas Üniversitesine atanan 30 civarında yardımcı doçent bu özelliklere sahiptir. Bu demektir ki önümüzdeki yıllarda Manas Üniversitesi öğretim üyeleri Türkçe, Kırgızca ve Rusça'nın yanında İngilizceyi bilen ve dünya literatürünü yakından takip eden bir seviyeye ulaşmış olacaktır. Manas Üniversitesi çok uzun süre ayrı kaldığımız Orta Asya Türklüğü ile Türkiye arasında altın köprüdür ve bu Üniversiteyi gözümüz gibi korumak hepimizin en önemli görevidir.

Zeki Okyay

Мүмкүнчүлүгү чектелген жаран менен шаар аралап...

Engellere takılmadan hayata devam

Мунара Кадырдин кызы

Ayzirek Urmatbekova

Гүлзар Дүйшенова өзү майып болсо да, коомдук иштерге активдүү катышып келет. Ал 2010-жылы Японияга барып келген. Ал жакта майыптар үчүн атайын жолдор, пулт менен башкарылуучу коляскалар жана башка ыңгайлуу шарттарды көрүп, Бишкекте андай мүмкүнчүлүктөр жоктугуна кейийт. Биз да Гүлзар айым менен шаар аралап, анын көзү менен бул жагдайды аңдап-билип, мүмкүнчүлүгү чектелген адамдарга борбор калаада жүрүү канчалык кыйын экендигине күбө болдук.

Gülzar Düşenova engelli olmasına rağmen sosyal faaliyetlere aktif olarak katılmaktadır. 2010 yılında Japonya'ya gitti ve ordaki imkanlar hakkındaki düşüncelerini bizimle paylaştı. Gülzar Düşenova: "Japonya çok gelişmiş engelliler için özel yollar, kumandayla yönetilen arabalar v.s." dedi. Aynı zamanda sokakta gezmek çok rahat ve kolaydır. Bu soruna ilgi duyarak Gülzar Düşenova ile şehri gezdik."

Мыйзам берген кепилдик

"Мүмкүнчүлүгү чектелген жарандардын саламаттыгын сактоо" жөнүндөгү Кыргыз Республикасынын мыйзамынын 7-бөлүмүнүн 43-беренесине ылайык, инфраструктуранын объектилери бардык жарандарга бирдей жеткиликтүү болушу керек.

Мамлекеттик бийлик органдары, жергиликтүү бийлик администрациясы жана жергиликтүү өзүн-өзү башкаруу органдары мүмкүнчүлүгү чектелген жарандардын ар кандай мекемелерге, коомдук транспорттору кирүүсүнө, маалымат менен камсыз болууларына мүмкүнчүлүк түзүп берүүгө милдеттүү.

Ушул эле мыйзамдын 44-беренесинде "Коомдук жайларды, мекемелерди, аэропорттору, темир жолдордун аялдамасын курууда мүмкүнчүлүгү чектелген жарандарды, аны менен катар коляска менен жүргөн жарандарды да эске алуу керек. Жогорудагы мекемелер мамлекеттик кабыл алуу комиссиясынан өтүп жаткан учурда социалдык коргоо органдарынын кызматкерлеринин жана мүмкүнчүлүгү чектелген жарандардын коомдук бирикмелеринин катышуусу жок эксплуатацияга берилбеши керек."

Пандус кандай болуш керек?

Пандус-бетон, металл, жыгач сыяктуу ар кандай материалдардан жасалат. Учурда металлдан жасалган пандустарды көп кездештирүүгө болот. Себеби, те-

мирден жасоо оңой. Пандустардын сапатын жана анын кандай жасалышы керектигин аныктаган атайын мамлекеттик стандарт бар экендигин көпчүлүк биле бербейт. Ал стандартка ылайык, пандустун бурчундагы бурлушттар 5 градусту түзүш керек. Кээ бир учурларда бурлушт конструкциясы орнотулат. Бирок бул жерде да бурлушт 8 градустан ашпаш керек. Ал эми өтө тик пандустарга чыгууда кыйынчылыктар жаралып, коркунуштар туулат.

Пандус атайын горизонталдык багыт менен орнотулуп, анын туурасы 1,5 метрден кем болбош керек. Эгер чыга турган тепкич узун болсо, 80см бийиктиктеги жантайыңкы жолдон кийин сөзсүз түз жер орун алыш керек. Аны менен катар пандус бекем болуп, оор салмактагы адам менен колясканын салмагын көтөрө алгандай жасалганы зарыл.

КРдин Саламаттыкты сактоо министрлигинин маалыматына таянсак, медициналык мекемелердин 80%да гана пандус бар. Ал эми үн чыгаруучу жол чырактар Бишкек шаарында эле орнотулган.

1. Кадимки өтмөктөргө салынган пандустан бир да майыптыгы бар адам жүрө албасына күбө болдук. Себеби, алар өтө тик, кооптуу экен. Коляска менен ылдый түшсө зуулап барып эле башы менен сайыла тургандай. Анысы аз келгенсип, пандустун этегине соод-агерлер товарын жайып алган.

2. Мүмкүнчүлүгү чектелген адам көчөдө жүрүп, курсагы ачса, кайсы бир тамактануучу жайга ки-

рип, курсагын тойгузууга мүмкүн эмес. Сөзсүз бирөө коляска менен кошо көтөрүп киргизип, тамактанган соң кайра көтөрүп чыгарышы керек.

3. Дары-дармекти убагында сатып алуу да оор. Анткени дарыканалардан да атайын жасалган жолду көрө албадык.

4. Дүкөндө 90 пайыз арзандатуу жүрүп жатат. Майыптыгы барлар бул мүмкүнчүлүктөн да куру калышты.

5. Эгер мүмкүнчүлүгү чектелген адам акча которууну же, акча алууну кааласа да бирөөнүн жардамысыз, өз алдынча банктарга, акча алмаштыруучу жайларга кире албайт.

6. Жогорку билимдүү болууну көксөгөн мекендештерибизди жогорку окуу жайларынын тепкичтери да ичкери киргизбейт.

7. Жогорку сотко майыптыгы бар адам кайрылбайбы деген суроо туулат.

8. Жаңы чыккан кино тасмаларды ким гана көрүүнү каалабасын. Тилекке каршы, мүмкүнчүлүгү чектелген адамдарга кино да көрүүгө шарт жок.

9. Бишкектин айрым борбордук бөлүгүндө гана пандустар бар. Бирок, бул жолдордо да кимдир бирөө жардам бериш керек. Анткени алардын да эскилиги жеткен.

10. Болгону Кыргыз Республикасынын Социалдык өнүгүү министрлигинде гана салыштырмалуу жакшы жол жасалган.

11. "Балдарымдын мектептеги чогулушуна да мектепке кирүүгө мүмкүнчүлүк жок болгонунан улам эле бара албайм" ...

Анаысанын Вердиги Гаранти

Кыргызстан Cumhuriyeti Anayasası'nın 7. maddesinin 43. fıkrasında "Engelli vatandaşların sağlığını koruma" ibaresine göre altyapı tesisleri tüm vatandaşlar için uygun olmalıdır.

Devletin üst kademesindeki yetkililer ile yerel yönetim yetkilileri engelli vatandaşların her türlü kurumlara ulaşabilmesini ve bilgi erişimine ulaşılmasını temin etmek zorundadırlar.

Aynı maddenin 44. fıkrasında "Halka açık yerleri, kurumları, havalimanları, demir yolları, durakları inşa etmede engelli vatandaşlar ve arabayla yürüyen engellilere de uygun yapılar olması gerekmektedir. Bahse konu olan kurumlar devlet seçim komitesinin kontrolünden geçerken engelli vatandaşların haklarını savunan kamu teşkilatlarının ve derneklerin katılımıyla halkın kullanımına açılmalıdır."

Engelli Rampası Nasıl Olmalı?

Rampa; Beton, metal, ahşap gibi materyallerden yapılır. Günümüzde metalden yapılmış engelli rampalara çok rastlarız. Çünkü hammaddesi demir olan rampanın yapılması oldukça kolaydır. Rampaların kalitelerini kontrol eden devlet kurumlarının olduğunu çoğu kişi bilmiyordur. Uygun standartlara göre rampanın dönüş açısının 5 derece olması gerekiyor. Bazı durumlarda dönüş bağlantısı yerleştirilir. Ama bağlantıda da dönüş 8 dereceden fazla olmamalı. Çok dikey ve zorlu rampadan çıkmak oldukça tehlike saçmaktadır.

Rampa yatay şekilde olmak üzere genişliği 1.5 metreden az olmamalıdır. Eğer merdivenler yüksek olursa 80 santimetre üst sınırını geçmemesi gerekmektedir. Aynı zamanda rampalar dayanıklı olmalıdır.

Kırgızistan Cumhuriyeti Sağlık

Bakanlığı'nın verilerine göre sağlık kurumlarının %80'inde rampa vardır.

1. Yollardaki inşa edilen rampalardan engellilerin geçemeyeceklerini görmekteyiz. Çünkü rampalar çok dikey olduğu için tehlikelidir, arabayla aşağı inerken, engellilerin sağlığına zarar verebilir. Bu yetmiyormuşcasına rampanın aşağı tarafına esnaflar ticari mallarını koyarak alanı daraltmaktadır.

2. Engelliler dışarda beslenme ihtiyaçlarını tek başına gideremezler. Çünkü restoranların giriş çıkış kapılarında birilerinin ona yardım etmesi gerekir.

3. İlaçları satın almaları da zordur. Çünkü eczanelerde engelliler için inşa edilen özel yolları göremedik.

4. Mağazalarda %90 indirim görüyoruz. Ancak engelli vatandaşlarımız bu şanstı yararlanamamaktadırlar.

5. Engelli bir kişi para değiştirmek ya da para çekmek isterse birinin yardımı olmadan, tek başına bankalara, dövizlere girememektedir.

6. Yüksek eğitim almak isteyen engelli vatandaşlarımız üniversite, enstitü binalarının girişlerinde engelli rampası olmadığı için bu imkandan da yararlanamamaktadırlar.

7. "Yüksek mahkemeye engelliler başvuramaz mı?" sorusu akıllara gelmektedir. 8. Vizyona yeni çıkan filmi izlemeyi kim istemez. Maalesef sinemalarda engelli rampaları bulunmadığı için film izleme imkanından yararlanamamaktadırlar.

9. Bişkek'in sadece bazı merkezi kesimlerinde engelli rampaları bulunmaktadır. Ama yollarda birilerinin yardım etmesi gerekmektedir.

10. Engelli veliler, "Çocukların okuldaki toplantılarına, engelli rampası bulunmadığı için gidemiyorlar."

Fotoğraf: Munara Kadyrdin Kızı

Дүйнө барктаган он китеп

Жанара Каденова

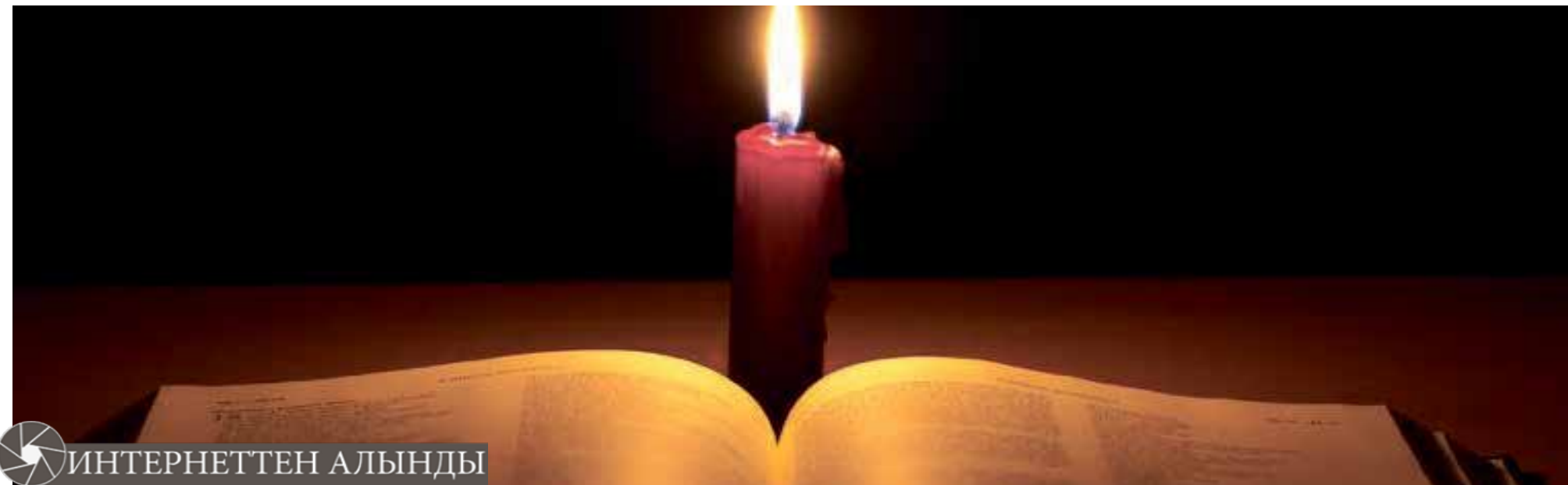

Ayperi Bakitbek Kızı

Okunması Gereken 10 Kitap

Негизи "Акылдуу болуш үчүн он китепти окуп чыгуу жетиштүү, ал эми он китепти табыш үчүн миң китеп окуш керек" дегендей алдыңыздарга сунула турган 10 китептин бирөөсү сиздин керегиңизге жараса, анда биздин максатыбыз дарегине жетти деген ишеничтебиз. Анда эмесе дүйнөлүк мартабага ээ болгон он китепке саресеп салыңыз окурман.

Bilgi sahibi olmak için 10 kitap okumak yeterlidir, ancak bu 10 kitabı bulmak için 1000 kitap okumak gereklidir. "10 kitaptan en az biri sizin için faydalıysa, o zaman biz amacımıza ulaşmışız" demektir. Demek ki dünyanın sahip olduğu bu 10 kitabın okunup, yorumlanması gerekiyor okuyucular tarafından.

ИНТЕРНЕТТЕН АЛЫНДЫ

1. "Алхимик"

Бул китептин автору-өзүнүн кайталангыс чеберчилиги менен дүйнөлүк адабиятта окурмандардын арзуусуна айланган Пауло Коэльо. "Алхимик" романы бүгүнкү күндө эң көп сатылган китептердин бири. Ал дүйнөнүн 67 тилине которулуп, 35 млн. нускада жарыяланган. Ал эми роман 1998-жылы "Лир" журналынын сурамжылоосу боюнча дүйнөдө эң көп окулган китептердин ичинен экинчи орунга чыккан.

2. "Жалгыздыкта өткөн жүз жыл"

Чыгарма Латын америкалык Габриэль Гарсиа Маркестин эң таанымал эмгеги. Окурмандардын көңүл чордонуна орун алган бул чыгарма жарым кылым мурун жазылса дагы, бүгүнкү күндө эң көп окулган китептердин тизмесинен түшпөй келет. Чыгарма үчүн жазуучу 1982-жылы Нобель сыйлыгына татыктуу болгон. Өзгөчөлүгү жалпак тил менен жазылып, философиялык ой-жүгүртүүгө негизделбейт.

3. "Чал жана деңиз"

Китеп атактуу америкалык жазуучу Эрнест Хемингуэйдин калемине таандык. Повесть 1952-жылы жазылып, окурмандардын калың катмарына жарыяланган. Дал ушул чыгарма аркылуу жазуучу 1954-жылы Нобель сыйлыгын алган.

4. "Тарри Поттер жана философиялык таш"

Аталган чыгарманы автор басмага 12 жолу берип, бирок, бири да кабыл албай койгон. Ал 1997-жылы жазылып, нускасы 150 миллионду түзгөн. Чыгарманын автору Джоан Роулинг 1965-жылы Англияда төрөлгөн. 1999-жылы Манчестерден Лондонго болгон сапарында анда "Тарри Поттер" чыгармасын жаратуу идеясы пайда болгон. Бирок чыгарма 7 жылдан соң гана жарыяланган. 2007-жылы "Форбс" журналы Роулингте "Жыл адамы" деген номинация ыйгарган. 2010-жылы бул айым "Англиянын эң таасирдүү аялы" деген наамды алууга жетишкен.

5. "Кичинекей ханзаада"

Чыгарманын ээси Антуан де Сент Экзюпери китепти 1943-жылы басмадан чыгарган. Ага атак-даңк алып келген дал ушул китеп болгон. Бүгүнкү күндө да чыгарма окурмандар арасында өтө таанымал жана эң көп суроо-талапты жаратып келет. Китеп алгач 80 млн. нуска менен чыкса, көп өтпөй нускасы 200 млн. даанага жетип, 180 тилге которулган. 2012-жылдан

баштап, дүйнөлүк балдар адабиятындагы эң алдыңкы чыгарма катары сыйпаттала баштаган. Китеп балдарга арналып жазылгандыгы менен негизги аудиториясы чоң кишилер болгон.

6. "Досторго ээ болуу жана адамдарга таасир калтыруу өнөрү"

Китептин автору капиталисттик шарттагы адамдардын мамилесин чагылдырат. Чыгармадан автордун ой-жоромолдору бүгүнкү күндөгү кесипкөйлөрдүн ишмердигине багытталып, аларга кеп-кеңештер берилгенин байкай алабыз.

7. "Акыркы лекция"

Ренди Пауш өзүнүн өмүрүнүн аз калгандыгын билгенде "Акыркы лекция" чыгармасын жазууга киришкен. Аталган эмгек аз убакыттын ичинде эле Америка элинин аң-сезимине төңкөрүш жасап, эң көп окулган китептердин катарын толуктаган.

8. "Бай атам жана кедей атам"

"Бай атам жана кедей атам" Роберт Киосакинин калемине таандык автобиографиялык чыгарма. Эң кызыгы, чыгарма акыркы 5 жылдын ичинде эле кирешелүү китептердин биринчи сабына чыккан. Китеп бир гана бизнес жаатында эмес, башка тармактагы окурмандардын да купулуна толгон. Алгач китеп 11 млн. нускада чыкса, учурда 26 млн.го жетти. Киосаки азыркы учурда 15 китептин автору болду.

9. "Оливер Твисттин укмуштуу окуясы"

Автору Чарльз Диккенс 1812-жылы Англияда жарык дүйнөгө келген. Чыгарманын өзгөчөлүгү Диккенсдин экинчи романы жана англис адабиятында башкы каарманы бала болгон биринчи роман.

10. "Шакектердин падышасы"

Аталган чыгарма Джон Рональд Руэл Толкиндин эң популярдуу китептеринин бири. Чыгарма бүтүн чыгарма болуп жазылганы менен, басмаканада аны үчилик кылып чыгарышкан. Алар "Шакектердин падышасы", "Эки чеп", "Падышанын кайтып келүүсү" деген аталыштар менен басылып чыккан. Китеп башаягы 12 жыл жазылган жана 19-кылымдын эң мартабалуу китептеринин катарын толуктаган. Экрандаштырылган чыгарма баш-аягы 150 млн. нускада сатыкка чыккан.

1. Симиаци

Kitabın yazarı ile okuyucunun arzusuna değinen Paulo Coelho olarak biliniyor. "Simyacı" romanı bugüne kadar dünyada en çok satılan kitaplardan biri. Dünya'da toplamda 67 dile çevrilerek, 35 milyon nüshada yayınlanmıştır. Ancak roman 1998 Yılında Lir dergisi tarafından yapılan ankete göre dünyada en çok okunan kitaplar listesinde 2. olmuştur.

2. Yüzyıllık Yalnızlık

Kitap, Kolombiyalı Gabriel Garcia Marquez'in en ünlü romanıdır. Okuyucuların gönlüne taht kuran bu kitap yarım yüzyıl önce yazılmış olmasına rağmen bugün bile en çok okunan kitaplar listesinde yer almaktadır. Yazar Yüzyıllık Yalnızlık kitabından dolayı, 1982 yılında "Nobel" ödülüne layık görülmüştür. Kitap; sade bir dil ile yazılmış ve felsefik düşünceye yer vermemiştir.

3. Yaşlı Adam ve Deniz

Kitap, Amerikalı ünlü yazar Ernest Hemingway'in tarafından kaleme alınmıştır. Bu hikaye 1952 Yılında yazılmış, okuyucuların beğenisine sunulmuştur. Bu hikaye sayesinde yazar 1954 yılında "Nobel" ödülü almıştır.

4. Harry Potter ve Felsefe Taşı

Hikaye, 12 kez basılması istenmesine karşın reddedilmiştir. Kitap 1997 yılında yazılmış ve basımı 150 milyon nüshadan oluşmaktadır. Hikayenin yazarı J.K Rowling 1965 yılında İngiltere'de doğmuştur. 1999 yılında Manchester'dan Londra'ya seyahatinde "Harry Potter" hikayesini yaratma fikri ortaya çıkmıştır. Ancak hikaye 7 yıl sonra yayınlanabilmiştir. 2007 yılında "Forbes" dergisi tarafından Rowling "yılın adamı" ödülüne aday gösterilmiştir. 2010 yılında yazar "İngiltere'nin en etkili kadını" unvanına sahip olmuştur.

5. Küçük Prens

Hikayenin yazarı Antoine de Saint-Exupéry'dir. Kitap 1943 yılında yayımlanmıştır. Yazarın şöhrete kavuşmasını sağlayan bu kitap, başka kitapların da yazılmasında etkili olmuştur. Hâlâ bu hikaye, okuyucular arasında çok bilinen ve aranılan kitaplar arasındadır. Kitap ilk olarak 80 bin nüsha olarak çıkmıştır. Daha sonra 200 milyona yakın nüsha olarak okuyuculara

sunulmuştur. 180 dile çevrilen bu kitap, 2012 yılından itibaren Dünya Çocuk Edebiyatı'nın baş yapıtlarından biri olarak kabul edilmiştir.

6. Dost Kazanma ve İnsanları Etkileme Sanatı

Kitabın yazarı Dale Carnegie, kapitalizm dönemlerinde insanların davranışlarını anlatıyor. Kitap günümüzdeki işçilerin çalışmalarına atıfta bulunarak tavsiye vermektedir.

7. Son Konuşma

Randy Pausch ömrünün sonuna yaklaştığını bildiğinde "Son Konuşma" adlı kitabını yazmaya başlamıştır. Kitap kısa bir süre içinde Amerika halkına hitap ederek, en çok okunan kitaplar arasında yer almıştır.

8. Zengin baba ve Yoksul baba

Bu kitap Robert Kiyosaki'nin kaleminden otobiyografik bir hikaye olarak yazılmıştır. Hatırlatmak gerekirse, kitap 5 yıl içinde iş edebiyatındaki kitaplar arasında 1. sırada yer almıştır. Kitap sadece iş hakkında değil başka alanlarda da okuyucuların beğenisine sunulmuştur. İlk kitap 11 milyon nüsha olarak basılmıştır. Kiyosaki'nin 15 kitabı bulunmaktadır. Toplamda kitapları 26 Milyon nüsha basılmıştır.

9. Oliver Twist

Kitabın Yazarı Charles Dickens 1812 yılında İngiltere'de dünyaya gelmiştir. Hikayenin özelliği Dickens'in ikinci romanıdır.

10. Yüzüklerin Efendisi

John Ronald Reuel Tolkien'in en popüler kitaplarından birisidir. Kitap tek cilt olarak yazıldı. Ancak daha sonra 3 parça halinde basıldı. Bunlar "Yüzüklerin Efendisi", "İki Kule", "Kralın Dönüşü"dür. Kitaplar 12 yılda yazılmıştır. 19. yüzyılın en önemli kitapları arasında kendine yer edinmiştir. Bu kitabın tirajı 150 milyondur.

“Түрк ашпозчулары үчүн тамакты даамына чыгара даярдоо баарынан биринчи орунда турат”

Көптөгөн тарыхтарды басып өткөн түрк ашканасы-Азия жана Осмон империясынын тамак-аштарын ичине камтыган өтө бай ашкана. Мына ушул салттуу түрк ашканасы тууралуу Кыргыз-Түрк “Манас” университетиндеги ашкананын башкы ашпозчусу Абүзер Акгүн мырза менен маек курдук.

ИНТЕРНЕТТЕН АЛЫНДЫ

Түркияда көптөгөн талаш-тартыштарды жараткан дөңөр менен кебаб тууралуу маекти баштасак?

-Дөңөр менен кебаб түрк ашканасынын алмашылгыс тамактарынан. Аларды жасап жаткан учурда кандайдыр бир катчылык кетсе, анда даамынын бузулганы дароо эле билинип калат. Мисалы ашканада эттин сапаты жана сактоо мөөнөтү өтө чоң мааниге ээ. Түрк тамактарынын сапаттуу жана жогорку деңгээлде болгону ушуга байланыштуу. Дегеним, түрк ашпозчулары үчүн тамакты даамына чыгара даярдоо баарынан биринчи орунда турат.

Сиздердин ашканада салттуу түрк тамактарын өз орау менен пайдаланып жатышпайбы?

-Ашканабыздын дасторконунда күн сайын

эле түрк тамактары коюлбайт. Себеби, биз дайыма эле түрк ашканасынын тамактарын жасап тургудай атайын бир ресторанды же кафе эмеспиз. Ашканабыз күн сайын туруктуу эки миңдей кишиге арнап тамак даярдайт. А кафеде болсо, кардарлардын саны чектелүү болгондуктан, аларда тандоо мүмкүнчүлүгү бар. Андыктан жасаган тамактарыбыздын даамдары жана тейлөө шарттарында айырмачылыктар болушу мүмкүн. Бирок, түрк тамактарынын нагыз даамын чыгара албасак да, кошулмалары жана жасалышы бирдей эле.

Тамак жасаган учурда эмнелерге маани бересиздер?

-Ар бир ашпозчунун өзүнө гана таандык тамак жасоо ыкмалары болот да. Эң негизгиси ашпозчу тамак жасоо учурунда башка бир иш менен оюн алаксытпашы керек. Тамактын даамын чыгарыш үчүн ошол ишке баш-оту менен киришип, бүткүл оюн, сүйүүсүн, жан дүйнөсүн тамакка арнаганы дурус. Антпесе тамактын даамы чыкпайт. Айрыкча университетте тамак-аш бөлүмүндөгү студенттерге өзгөчө көңүл бурабыз. Биз биринчи курста окутуп-үйрөткөн тамакты алар төртүнчү курста бизден да даамдуу, бизден да өзгөчө ыкмалар менен даярдоого үйрөнүшү керек.

Акыркы учурларда “жажык” (окрошка) жеңил тамагы дүйнө барктаган даамдардын катарын толуктайт. Бул жөнүндө эмне айта аласыз?

-“Жажык”-Анадолу закүскеси. Айрандын терең идиштеги бадыран, сарымсак жана зай-

тун (оливка) майы менен болгон аралашмасы. Анадолуда жайы-кышы дебей дасторкондун ажарын ачкан дал ушул даам болуп саналат.

Биз түрк ашканасын толугу менен тааныта элекпиз. Анда эл арасына тарала элек көптөгөн даамдуу тамактар бар. Көрүнүктүү мейманканаларда ачылыштар уюштурулганда тамактардын аттары башка тилдерде жазылат. Түрк тамак-аштарынын да башка тилдерде жазылганын көрүп калабыз. Мына ошондон улам чет элдиктер бул тамактарды өз элинин тамактары деп санашат. Тагыраагы, биздин даамдар башкалардын тамак-ашы катары таанытылып, каталар кетип жатканы өкүндүрөт.

Сиз үчүн ашпозчу тек гана тамак жасаган адамбы?

Ашпозчулук деген тамак жасап гана чектелип калбашы керек. Ал тамактын даамына жана жасалуу ыкмаларына жооптуу адам. Ашпозчу тамакты жасап гана эмес, аны адамдын табитин ача тургандай кылып кооздоону да билиши шарт. Тамак адамды ачкалыктан гана сактабай, жегенде тамшанып жегидей бир ырахатты кошо тартуулап турбаса болбойт.

Түрк тамактарынын ичинен өзгөчө орун алган зайтун майы менен фаршталган бул тамакты чет элдиктер абдан баалап жешет экен. Акгүн мырза мына ушул тамактын жасалуу ыкмасы менен бөлүштү.

Майда этке күүрүч аралаштырылып, жүзүм жалбырагына оролгон тамак(голубцы).

Керектелүүчү азыктар:

Бир стакан ичке булгур

1л айран
1 даана жумуртка
4 даана пияз
1чоң аш кашык томат
1 чай кашык мурч
татымына жараша туз
2 аш кашык ун
500гр таза жүзүм жалбырагы.

Жасалуу ыкмасы: Алгач мискейдин ичине табак коюшубуз керек. Анан жүзүм жалбырактарын ороп, мискейге ирээти менен тизебиз. Андан кийин ага бир стакан суу куюп, коюулашканга чейин бышырабыз. Анан түбү терең бир кесеге айран, ун жана жумуртка аралаштырылат. Ага аз-аздан суу кошуп аралаштырып жатып, коюу абалга келтиребиз. Кайнаган соус мискейдеги голубцынын үстүнө куюлат. Жалбырак менен бышкан соус 10-15мүнөттөн кийин оттон алынат. Андан соң пиязды өзүнчө кызарганча кууруп алабыз. Ага томат жана мурч кошуп алабыз. Мурч соус даярдалып жатканда татымына жараша кошула берет. Же босо соус кесеге куюлуп жатканда да бир-эки кашыктан үстүнө кошо берсе болот. Бул Малатияга таандык тамагыбызга жүзүм жалбырагынан башка да, мезгилге жараша таза төө бурчак, жаңгак, бий алма, тыт, гилас жалбырактарынан да кошуп жасай берсе болот.

Элиза Матиева

“Türk mutfağında yemek hazırlamanın püf noktası damak tadıdır”

Türk mutfağı tarihsel açıdan geniş topraklara sahip kısa bir ifadeyle Orta Asya ve Anadolu topraklarının sunduğu ürünlerdeki çeşitlilik, uzun bir tarihsel süreç boyunca birbirinden farklı birçok kültürle yaşanan etkileşim, Selçuklu ve Osmanlı gibi İmparatorlukların saraylarında gelişen yeni tatlar, mutfak kültürümüzün yeni yapısını kazanmasında rol oynamıştır.

Türk yemekleri hakkında Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi yemekhane baş aşçısı ile yaptığımız röportajda Abuzer Akgün Türk yemeklerinin coğrafyasının büyük olduğunu ve Türk mutfağının zengin olduğunu bizlere aktardı.

Röportajda Akgün'e Türkiye'de çokça tartışılan bir konu olan “Döner ve Kebap” Türk mutfağını doğru temsil ediyor mu sorusuna yanıt olarak Akgün: “döner ve kebab Türk mutfağının eşsiz lezzetlerinden biri” olduğunu belirtti.

Akgün ifadelerine şöyle devam etti: “Fakat döner ve kebab yapım aşamasında lezzetini aza indirecek uygulamalarda bulunulursa lezzet ortadan kalkar. Mesela etin terbiye süreci bu hususta çok önemlidir. Türk yemeklerinin kalitesinin her zaman üst düzeyde olması için Türkiye aşçılık sektöründe her zaman önde ve Türk yemeklerine yeni lezzetler getirecek aşçılar yetiştirmeye devam ediyor.

Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi yemekhanesi Türk yemeklerini öğrencilere tam anlamıyla aktarıyor mu?

“Bulduğumuz coğrafya sebebiyle yemekhanemizde her gün Türk yemekleri yapılmıyor yemekhane mutfağımız her coğrafyadan yemekleri öğrencilerimize sunmaktadır.

Türk yemeklerini bu konuda konuşursak burası bir restoran değil biz 2 bin kişiye yemek yapıyoruz ama restoran da hitap edilen kişi sayısı az bu sebepten ötürü bir restoranda yapılan Türk yemekleri ile yemekhanemizde yapılan yemekler arasında lezzet ve sunum farkı vardır. Yemekhanemizde Türk yemeklerinin tam anlamıyla tadını veremesek bile içerik olarak yemeklerimiz Türk yemekleri ile aynıdır.”

Yemek yapımı konusunda nelere dikkat etmemiz gerektiği hakkında yemekhane baş aşçımızın önemli ipuçları aldık. Akgün: “Bir aşçı yemek yaparken kafasının sakin olması lazım, tam anlamı ile yemeğe adapte olması lazım. Eğer bu şekilde olmazsa tadında farklılık olur. Biz burada yoğun çalışma temposu içerisinde Türk yemeklerini öğrencilerimize en iyi şekilde ulaştırmaya çalışıyoruz. Ayrıca biz üniversitemizin aşçılık bölümünü de temsil ediyoruz. Türk öğrenciler dışındaki öğrencilerimize ve yeni gelen hocalarımıza Türk yemek tariflerini doğru bir şekilde aktarmaya çalışıyoruz. Birinci sınıfta yetiştirmeye başla-

dığımız öğrenci dördüncü sınıfta o yemeği bizden güzel yapıyor değişik yorum ve lezzet farkı ile. Her aşçının kendine has yemek yapma şekli vardır. Yemek tarifi aynı fakat lezzet bakımından farklılık gösterir.” şeklinde sözlerini sürdürdü.

Türk yemekleri arasında yer alan Zeytinyağlı Dolma yemeğinin yabancılar için özel bir anlam oluşturduğunu biliyoruz. Bu yemeğin yapılış aşamasını kısaca bizimle paylaşabilir misiniz?

“Her aşçı yemek yapmaya annesinin lezzetinden başlar. Baş aşçı Akgün, annesinin yaptığı ayrıntılı sarmayı bizimle paylaştı. 1 su bardağı köftelik ince bulgur 1 kg yoğurt, 1 yumurta, 4 büyük boy soğan, 1 yemek kaşığı dolusu salça, 1 tatlı kaşığı Pul biber, 1 tatlı kaşığı tuz, 500 gr taze asma yaprağı, 2 yemek kaşığı un.”

Yapılışı: “Öncelikle tencerenin içine tabak koymamız gerek daha sonra sarmaları sarıp tencereye düzenli bir şekilde dizilir. 1 bardak su ilave edilip kısık ateşte suyunu çekinceye kadar pişirilir. Derin bir kase içersinde, yoğurt, un ve yumurta çırpılır. Azar azar su ilavesiyle ayran kıvamına gelene dek karıştırılarak özdeşleştirilir. Özdeşleşen sos ocakta karıştırılarak kaynayana kadar pişirilir. Kaynayan sos tenceredeki sarmaların üzerine dökülür. 10-15 dakika sarmayla pişen sosun altı kapatılır. Tavada incecik kıyılan kuru soğanlar tereyağında pembeleşinceye kadar kavrulur. Salçası, pul biberi eklenir. Salçalı sos isteğe göre direkt tencereye koyularak servis edilebilir. Ya da kaselereye koyulduktan sonra birer ikiye kaşık kaselerin üzerine dökülerek servis yapılır. Bu Malatya'ya has yemeğimiz asma yaprağı haricinde mevsime göre taze fasulye, fındık, ayva, dut, kiraz yaprağıyla da sarılır.”

Baş aşçı Akgün: “Ben Malatyalı olduğum için sarmanın bu tarzda hazırlanışını anlattım sizlere, sarmanın farklı türlerde hazırlanışı vardır. Her yörede farklı hazırlanışı bulunmaktadır.”

Türk mutfağı denilince çok çeşitli yemekler gelir insanların aklına bunun yanında sofralar mezelerinde de oldukça meşhur olduğumuz biliniyor son zamanlarda Cacık dünya tarafından çok beğenilen bir meze olmuştur bunun hakkında neler söyleyebilirsiniz?

“Cacık bir Anadolu mezesisdir. Yoğurdun derin bir kap içerisinde salatalıklı sarımsağın ve zeytin yağıyla buluşmasıdır. Anadolu'da yaz kış sofralarını süsleyen eşsiz bir mezedir cacık.

Cacık yapımında yoğurt ve sarımsağın önemi fazladır, yoğurt süzme ve taze olmaz, salatalık taze kokmaz ise cacık kıvamını almaz ve lezzetli olmaz. Şu ana kadar biz Türk mutfağını tam anlamıyla tanıtmış değiliz. Türk mutfağında, daha çok dünyadaki diğer mutfaklara bakıldığında daha fazla beğenilecek yemekler var fakat bilinmiyor.”

Türk mutfağının yabancılar tarafından tanıtım konusunda şikayetini dile getiren Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesinin Baş aşçısı Akgün: “Ünlü otellerde tanıtım yapılırken daima İngilizce veya başka dillerde yemek isimleri yazılmaktadır. Türk yemeği bunlar, yabancı yemek değil, yine ünlü restoranların yemek listelerinde yabancı dilde yazılmaktadır bizim yemeklerimiz. Sonra yabancılar bu yemekleri kendilerine ait olduğunu sanıyor” dedi.

Sizin için Aşçılık sadece yemek yapmak mı demektir?

“Aşçılık sadece yemek yapmakla bitmiyor aşçı o yemeğin servisine kadar olan her süreciyle ilgilendir. Bunun yanında servis ve yemeği sadece kendi içinde tadı olarak zenginleştirmek değildir, yemeği tabakta da süslemek ve görsel olarak çekici kılmakta önemlidir.”

Ahmet Çakırca

Fotoğraf: Ömer Küfrevi

"Бүгүн чыга калып эле, эртең "жылдыз" болуп калган туура эмес!"

Алтынай Жумалиева

Sinan Taştan

Дарак бир жерден көгөрөт демекчи, узак жылдар бою кыргыз телекөрсөтүүсүндө эмгектенип келаткан таланттуу дикторлор Бактыбек Мамытов жана Гүлшан Молдоева менен дикторлук кесиптин күңгөйтескейи тууралуу маек курдук.

"Spikerlere yeterince eğitim vermeden yayınlarda görev veriyoruz"

Uzun yıllardan beri "Arnoo Konserini" sunan yetenekli spikerler Baktıbek Mamıtov ve Gulşan Moldoyeva ile spikerlik mesleğini tartıştık.

ARŞİVDEN

-Бала чагыңыздарда диктор болом деп кыялданчу белеңиздер?

-Гүлшан: Бала кезде биздин айылда телевизор деген нерсе чанда гана үйлөрдө болор эле. Анан телевизордогу бизге арналган программаларды аябай күтчүбүз. Кызыгы кайсы күнү ким чыгарын жатка билер элек. Бүгүн Тамара Бакиева, эртең Жолдубай чыгат деп. Алар биз үчүн асмандагы айдай эле сезилчү. Ошолордун таасири мени арбап алган болуш керек. Аларды туурап, анан аларга окшогонго аракет кылчумун. Бала кезимен эле ошол таланттуу дикторлордой болсом деп тилек кылчумун. Бирок, азыр аларга жетемби, жетпейминби аны билбейм.

-Бактыбек: Диктор болом деп бала кезимде кыялданган эмесмин. Дикторлор мага атайын ошол кесип үчүн жаралгандай, табиятынан өзгөчө артыкчылыгы бар адамдай сезилчү. Бала кезде китептерди окуп, ошондогу каармандарга окшоп баатыр болууну кичине балдардын баары эле самаса керек. Эми бала кезде ар кандай кыялдана бересиң. Бир туруп каскодёр, бир туруп чабан болгум келчү. Кичине кезимде экрандан дикторлорду көргөндө мен да аябай таасирленчүмүн. Бирок, бул кесипти аркалап калам деп эч ойлогон эмесмин. Эми тагдыр деген ошол экен 1970-жылдары кыргыз телевидениесине келип, ушул жерде азыркы күнгө чейин иштеп жатам.

-Дикторлорду кандай талаптар менен кабыл алат жана кандай сапаттарга ээ болуш керек?

-Бактыбек: Эми биздин учурда аябай тандашчу. Бардык жагынан карашчу эле, келбетине, көрүнүшүнө, үнүнө, отурганына, жаңсоолоруна аябай тыкыр көз салып дегендей. Азыр эми ал кездегидей кыйын эмес. Келип эле өздөрүнүн жөндөмүн көрсөтүшөт. Таланттуу жаштар көп, бүгүн келип, эртеси эфирге чыгып, элге таанылып калган алып баруучулар бар. Эгер шыгы, таланты болуп, өзүн көрсөтө алса эле иштеп калышат.

-Гүлшан: Азыр алып баруучу деп эле маалыматтык программаларды деле, шоу программаларын деле алып барып жатышат. Мына ошолорго мен өзгөчө көз караш менен карар элем. Мисалы, "Ала-Тоо" маалымат программасын алып баргандарды билимине, интеллектуалдык көрөңгөсүнө, дикторлук талан-

тына өзгөчө баа берип, анан программага отургузуса деген сунуш киргизгим келет. Себеби, маалымат өтө уккулуктуу үн менен жеткирилиши керек. Башкасын билбейм, маалыматтык программаларда дикторлорго өтө чоң маани берилиши керек. Себеби, азыркы алып баруучулар эмнегедир менин көңүлүмө толбойт. Арасында жок эмес, бар. Аларды жакшы тарбиялабай чыгаруу менен биз көрүүчүлөргө туура эмес мамиле кылып жатабыз. Көңүл ачуу программаларын, концертти көрбөй деле койсо болот, ал эми маалымат программасын көрбөй коё албайбыз. Диктор өтө билимдүү, интеллектуалдык жогору, үнү уккулуктуу, жагымдуу, үн эле эмес, өзү да жылдыздуу болуш керек.

-Дикторлук кесиптин кыйынчылыктары тууралуу айта кетсеңиздер.

-Гүлшан: Бул кесип чындыгында өтө ардактуу дагы, өтө баалуу-барктуу дагы, анан ошол эле мезгилде өтө түйшүктүү кесип. Мен дайыма айтып калам, лимонду сыкканда ширеси акырын тамчылайт эмеспи, ошол сыяктуу бүгүн же эртең эле келе койчу нерсе эмес. Бул акырындык менен, талкыпаган эмгек менен келчү нерсе. Себеби, биз алдыңкы дикторлордун жолун жолдоп, алардын этегин кармап, таасирленип, ошолорго жетсек экен деген чоң стимул менен тарбияландык. Ар бир сөздүн маанисин казып, анын кандай айтыла тургандыгынан бери тактап алып анан эфирге чыкчубуз. Ар бир нерсенин өзүнүн жолу, эрежеси, орду болот. Мына ушуларды туура жолго коюп алганда гана ийгиликке жетишет. Анан бүгүн чыга калып эле эртен жылдыз болуп калган туура эмес.

Бактыбек: Бардык башка кесиптердей эле жакшы жактары да бар, кыйынчылыктары, кемчиликтери да бар. Дайыма эле жаркырап элдин алдында отуруп, жылдыз болуп жана бербейсиң. Мунун түйшүгүн да көтөрө билиши керек. Белгилүү журналист Бөкөнбай Борукеев: "Силердин бир эфирге чыкканыңар космонавттардын космоско барып келгенине барабар", - деп калат. Кайсы гана кесип болбосун ошону сүйүп, анын суугуна тоңуп, ысыгына күйүп, анан гана үзүрүн көрөсүң. Тандап алган кесипке берилип иштегенде гана жашоодон өзүңдү табасың. Биздин учурда техника начар болуп кыйын болгон, тексттерди жаттачубуз. Азыр болсо баары жетиштүү, ар бир бала бирден компьютер кучактап алып, ааламды кыдырып келсе болот.

-Çocukluk yıllarınızda spiker olmayı hayal ediyordunuz mu?

-Gülşan: "Çocukluk yıllarımızda köyümüzde bazı evlerde televizyon vardı. Televizyonda ilgi duyduğumuz programları sabırsızlıkla bekledik. Beğendiğimiz programların başlama saatlerini yakından takip ederdik. Örneğin; bugün Tamara Bakıyeva yarın ise Coldobay'ın çıkacağını önceden bildirdik. Onlar bizim için gökyüzündeki ulaşılması zor ay gibiydiler. Sanırım Tamara Bakıyeva ile Coldobay'a olan ilgimiz beni bu yöne itmişti. İzlediğimiz bu spikerleri kendime örnek alarak bu doğrultuda hareket ediyordum. Çocukluk yıllarımda böyle yetenekli spiker olmayı hayal etmiştim. Ama şimdi onlar gibi olur muyum, olmaz mıyım onu bilmiyorum."

-Baktıbek: "Spiker olacağımı çocukluk çağımda hayal etmezdim. Spiker mesleği bilinçli olarak benim için yaratılmış. İnsan, tabiatın farklılıklarını hissedebilir. Çocukluk çağımızda kitapları okuyup kahramanlara benzemeye çalışırdık. Çocukluk zamanında her şeyi hayal edersin. Bir anda yetenek abidesi, bir anda çoban olmak isterisin. Çocukluğumda televizyon ekranlarında spikerlerin konuştuğunu gördüğümde çok etkileniyordum. Ama bunun benim mesleğim olacağını hiç düşünmemiştim. Demek kader böyle bir şeymiş. Yaklaşık 35 yıldır Kırgızistan'ın televizyon kanallarında çalışmaktayım."

-Spikerlerde hangi özelliklerin olması gerekmektedir?

-Baktıbek: "Bizim zamanımızda çok seçiciydi. Her açından değerlendiriyorlardı. Yüzüne, görünüşe, sese, oturup kalmaya, jest ve mimiklere çok iyi bakıp seçerlerdi. Şimdi ise o zamanda ki gibi zor değil. Gelip kendilerini gösteriyorlar. Şimdi yetenekli gençler çok. Bugün gelip, yarın yayınlara çıkarak ve kendilerini tanıtanlar var. Eğer yetenekliyse ve kendini gösterebilirse çalışabilir."

-Gülşan: "Sunucuların Haber ve Show programlarını sunduklarını söylemek istiyorum. Bu tarzdaki sunuculara ben farklı gözle bakıyorum. Örneğin; Alattoo Haber Bülteni sunan spikerlerin eğitimi ve spikerlik yeteneğinin iyice değerlendirilmesi gerekir. Çünkü kullanılan dil açık, net ve

ses tonunu iyi kullanmasıyla olur. Başkalarını bilmiyorum ama haber programlarındaki spikerlere ayrıca önem verilmesi gerekir. Çünkü günümüzdeki spikerlerin işlerini layıkıyla yaptıklarını düşünmüyorum. Ama içinde işlerinin eri olanları da var. İyi yetiştirilememiş spikerleri televizyon önünde sergilemek doğru bir davranış değildir. Eğlence programları seyredilmese de olur. Fakat haber programları ise mutlaka izlenir. Spiker eğitilmiş, ses tonu ve vurgusu etkileyici, bakımlı ve güler yüzlü olması gerekir."

-Spikerlik mesleğinin zorluklarını anlatır mısınız?

-Gülşan: "Bu meslek gerçekten saygı duyulması ve değer gösterilmesi gereken bir meslektir. Her zaman söylemişimdir limonu sıkıp suyunu zamanla çıkarırız. Yani insan sabretmesini bilmeli ve zamanla zafere ulaşabileceğine odaklanmalıdır. Bu meslekte ilerlemek, iyi yerlere gelmekte aynı limon suyu gibidir zamanla elde edilir. Bugün veya yarın gibi kısa sürede elde edilmez büyük bir başarı. Bu yavaşça, yorulmadan yapılan emek ile gelen bir şey. Çünkü biz iyi spikerlerin yolundan gitmek için eğitime tabi tutulduk. Tüm kelimelerin anlamını derinden inceleyerek, kelimenin nasıl anlatılacağını deneyerek yayına çıkıyorduk. Her şeyin kendi yolu, zamanı, derecesi ve adabı olur. Bu doğrultuda çalışanlar istedikleri başarıya ulaşabilirler. Aksi halde bugün ekranlara çıkıp yarın yıldız olmak, gerçekleşmesi zor bir durumdur."

-Baktıbek: Bütün mesleklerin iyi yönleri, zorlukları ve eksiklikleri de var. Her zaman milletin önünde parlayan bir yıldız olmayabilirsin. Bu işin zorluğunu da anlamak gerek. Ünlü gazeteci Bökönbay Barukeyev: "Sizlerin bir yayına çıkmanız, Astronotların uzaya çıkmasına benzer" demiştir. Hangi meslek olursa olsun onu sevip, soğukunda donup, sıcakta yanıp, en sonunda ise huzura kavuşursun. Seçtiğin meslekte, özverili çalışırsan hayatın ta kendisini bulursun. Bizim zamanımızda teknoloji gelişmişti. Yazıları hep ezberliyorduk. Şimdi ise teknoloji her alanda başarılı işler çıkarıyor. Her çocuk bir bilgisayara sarılarak dünyayı gezebilir."

Канткенде аутисттерди коомго кошо алабыз?

Кыргызстанда аутист балдарды окутуу үчүн атайын бала-бакча, мектептер жок. Анын айынан ансыз да элге аралаша албаган аутисттер үйдө камалып калууда.

Билим берүү министрлигинин башкы адиси Мамбетова Салтанаттын айтымында Кыргызстанда аутист балдар үчүн мектептер, бала бакчалар тилекке каршы жок. Болгону Бишкек шаарындагы №34 мектепте гана эки класс ачылып, учурда иштеп жатат.

Аутизм деген эмне?

Аутизм адамдын психикасынын жана нерв системасынын адаттан башкача өөрчүшү жана башкалардан кечендеп калышы. Мында баланын коммуникациялык жөндөмү жоголуп, жүрүм-туруму өзгөрөт. Башкача айтканда ал коомдон четтеп калат.

Кыргызстанда 20 000ден ашуун аутист бар

Азыркы күнгө чейин аутизмдин келип чыгуу себептери так аныктала элек. Дүйнөдөгү окумуштуулардын көбү бул экологиянын бузулушунан улам болуп жатат деп жыйынтык чыгаргандыгын айтат "Бириккен кол" ресурстук борборунун жетекчиси Жылдыз Садыкова. Учурда бул борбордо 183 бала тарбияланууда, ал эми каттоодон өтпөгөн аутисттер миңдеп саналат. КМШ өлкөлөрүндө аутисттердин саны боюнча так статистика жок. Бирок, борбордун мүчөлөрүнүн болжолдоосу боюнча Кыргызстанда 20 000ден ашуун аутист бала бар. Ал эми "Autism Speaks" фондунун билдиргендигине караганда дүйнөдө эң аз ар бир 150 кишинин бирөө аутизм менен жабыркайт.

Негизги белгилери

Көпчүлүк учурларда аутизмди башка оору менен алмаштырып алышып, туура эмес дарылашат. Аутизмдин негизги белгилерин билиш үчүн атайын адистерге кайрылганыбызда төмөндөгүлөрдү айтышты.

1. Эң негизги белгиси бала коркок болуп, катуу үндөн же тааныш эмес кишилерден корко берет. Мындай балдарды жадагалса үйдөгү буюмдардын орун алмашып калуусу да тынчсыздандырат.

2. Алар сүйлөй алышпайт жана атынан атап чакырса да көңүл бур-

ИНТЕРНЕТТЕН АЛЫНДЫ

байт. Себеби, алар кайсы үн ага карата багытталгандыгын айырмалай алышпайт.

3. Кадимки балдар ойногон оюндар аны кызыктырбай, башкача оюндар менен алек болушат. Өзү менен өзү ойноп, башкаларга кошулбай калат. Ошондой эле себеби жок күлө беришет.

4. Колдорун жаңсап, бир кыймылды кайра-кайра кайталап турат. Бутунун учу менен басышат.

5. Аутист балдар адамдын көзүнө тике карабайт. Эмоциясын, каалоолорун ачык билдире албагандыктан, кыйкырып ыйлашат.

6. Телевизордон уккан же башка бирөө айткан сөздөрдү кайталай беришет.

7. Буюмдарды айлантууну жакшы көрүп, өзү да бир орунда айланганды адатка айлантышат.

8. Айрым аутисттер бийиктиктен же дагы башка кооптуу нерселерден коркпой калышат.

9. Бизге нормалдуу эле угул-

ган же таптакыр угулбаган үндөр аларга өтө катуу угулат. Ошондуктан сааттын үнү же кадимки лампочканын үнү да алардын кыжырын келтирет. Үндөрдү укпаш үчүн колдору менен кулагын бекем жаап, тамдын бурчуна отуруп алышат. Ал үндөрдү басам деген ой менен катуу кыйкыра беришет.

10. Өтө күчөп кеткенде агрессивдүү болуп, жанындагы адамды чапкылап, же өзүнүн денесине жаракат келтире баштайт.

Ата-энелерге кеңеш

Мындай балдары бар ата-энелер аларды элге көрсөтүүдөн уялышат. Коомдук транспортто же көчөдө жүргөндө өтө көп көйгөйлөр чыгат. Себеби, бул балдарды кабыл алууга биздин коом да даяр эместей сезилет.

8 жашар кызы дал ушул дарт менен жабыркаган Айдай Иманкулова "Бириккен кол" уюму ачылгандан бери окутуучунун жардамчысы, ошондой эле өз кызынын тьютору(окутуучу) болуп иштейт. Ал оор нерсени башынан өткөргөн адам катары ата-энелерге кеңеш берип өттү: "Көпчүлүк ата-энелер балдарынын диагнозун укканда эле депрессия болуп, өзүлөрүн таштап коюшат. Айрым учурларда ата-энелер күнөөнү бири-биринен издей берип, үй-бүлөсүн да бузуп алышат. Албетте, муну жеңүү өтө оор, бирок, ата-энелер өзүлөрүн тезинен колго алыш керек. Себеби, көпкө чейин депрессиядан чыга албаса, өзүлөрүн да, баланы да кыйнап коюшат. Ошондуктан тезинен маселени чечүүнүн жолун издеш

керек. Эгер интернетке кошулууга мүмкүнчүлүк болсо, ал жактан окуп бул эмне экендигин билип алышың. Тилекке каршы, бул жакта иш алып барган атайын адистер жок болуп келет. Биздин борборго келишсе, биз аларга кайда барары тууралуу жана бала менен кантип иштөө керек экендигин үйрөтөбүз. Эң негизгиси бала менен үзгүлтүксүз иштеш керек. Ал кантип колун жууп, кантип тамак жеп жаткандыгынан бери көзөмөлгө алуу зарыл. Мындан сырткары кээде туугандардын "Баланчанын баласы беш жашында деле сүйлөгөн" деген сөздөрү да баланы адистерге кеч алып келүүсүнө себепчи болот. Канчалык эрте байкап, эрте киришсе ошончолук жакшы эмеспи. Бала өскөн сайын чыры күчөп, аны менен иштөө оорлойт. Көптөгөн ата-энелер балдарды үйгө камашат, бул туура эмес. Ансыз деле коомго аралаша албаган бала ого бетер алыстап калат."

Аутист балдарды үй шартында кантип тарбиялоо(үйрөтүү) керек

Кыргызстанда аутизм боюнча атайын адистер жетишсиз. Ошондой эле атайын бала бакчалар, мектептер жокко эсе. Туура диагноз коюлбагандыктан аларды акыл-эси кем балдар менен аралаштырып окута беришет. Бардык эле ата-энелер атайын борборлорго барып балдарын окута алышпайт. Ошондуктан үй шартында баланы кантип үйрөтүү керек?

1. Балага анализ жасап чыгуу менен эмнеден улам чырдап, жини келип жаткандыгын билүү зарыл. Ага эмне жагып, эмне жакпай тургандыгын так аныктап алган оң.

2. Эң жөнөкөй нерселерди үйрөтүүдөн баштаңыз. Мисалы, колун өз алдынча жууганга үйрөтүш үчүн алгач, жуунучу бөлмөнүн эшигин ачып кирип, крандагы сууну ачканды үйрөтүңүз. Бала эшикти өзү ачып, чоргодогу сууну агызганды үйрөнгөндө гана, колуна самын карматып колун жууганды үйрөтөбүз. Бала алгачкы баскычтарды үйрөнө электе эле кийинкисине өтүүгө болбойт. Баарын дароо үйрөтөтөм десеңиз эч кандай жыйынтык чыкпай калышы мүмкүн.

4. Берген тапшырманы жасагысы келбей турса, кыйнабай, бир аз алаксытып, анан тапшырманын кайсы бир бөлүгүн гана аткарганга жардам бериңиз.

5. Аны бардык эле балдардай жакшы көрүп жана өтө этияттык менен мамиле жасаңыз. Аутисттерди тарбиялоодо ашыкча эмоциянын кереги жок. Себеби алар ашыкча эркелетүүнү, кучактоону жактырбайт. Сиздин бир эле туура эмес кыймылыңызды же мамилеңизди ал өтө оор кабыл алышы мүмкүн.

6. Буюмдарды таанып-билиш үчүн бир эле алманы ар кайсы жерге коюп, "алманы алып бер" деп кайра-кайра сураганда бала алманы сизге жаңылбай алып бериш керек. Мына ушундай ыкма менен алманы башка жер-жемиштерден айырмалап тааныганга аракет кылат.

7. Эгер бала бир орунда тура албаса, аны бурчка отургузуп алдына үстөлдү такай коюп туруп окутууга болот.

8. Эгер бала сүйлөй албаса, ага эмне жагарын билиш керек. Мисалы, ал ширени жакшы көрсө, аны көргөзүп туруп "шире" деп кайра-кайра кайталаңыз. Ал ошол сөздү бир жолу айтканда бир гана ууртам шире бериш керек. Себеби, ал канча көп кайталаса, ошончо көп шире ичерин түшүнүш керек.

9. Ар бир жасаган иши үчүн мактап турган оң. Анан бала үйрөнгөн нерсесин үч башка жерден, үч башка адамга туура-так көргөзүп бергенде гана аны толук кандуу өздөштүрдү десе болот.

Аутизмди айыктырып жок кылып коюуга мүмкүн эмес

"Бириккен кол" ресурстук борборунун жетекчиси Садыкова Жылдыз: Аутизмди айыктыруучу медицинада бир да дары-дармек жок. Ошондуктан бул нерсени дарылап жок кылууга болбойт, бул өмүр бою кошо жүрөт. Болгону аутисттерди коомго аралаштырып адаптация болгонго, алардын кадимки балдардын катарына кошулуусуна жардам бериш керек. Мындан сырткары азыр коомубузда ушул нерседен пайдаланып, калп айтып акча тапкандар жок эмес. Айрымдар молдого алып бар, же бир дары бар эки жолу эле жүлүнгө сайдырып койсоң, балаң куландан соо болуп калат дегендер да кездешет. Аларга ишенбегиле дейт элем.

Генийлердин көбү аутисттерден чыгат

Улуу окумуштуу Эйнштейн жети жашка чейин бир эле сүйлөмдү кайталай бергендиктен, курдаштары аны кем акыл деп бөлүп салышкан. Ал эми улуу физик Ньютон чоңойгонго чейин да сөздөрдү жакшы айта албай, жалгыздыкты жактырган. Бирок, аларды жасаган иши аркылуу бүт дүйнө тааныйт. Балким биз да аутист балдарга жакшы көңүл буруп, ооруга эрте каршылык көргөзүп, алар менен тынымсыз иштеп, эрктүү болсок, алардан да генийлердин чыгышы толук мүмкүн.

Мунара Кадырдин
КЫЗЫ

Otistik Çocukları Topluma Nasıl Kazandırabiliriz?

Kırgızistan'da otizmliler için eğitim alması için özel ana okul ve okullar maalesef bulunmamaktadır. Bu yüzden topluma kazandırılmayan otizmliler kapalı yerlerde, bir nevi dört duvar arasında yaşamını idame ettirmek zorundadırlar

Kırgızistan Milli Eğitim Bakanlığı Uzmanı Saltanat MAMBETOVA: "Kırgızistan'da ne yazık ki otizmliler için tedavi edebilecek rehabilitasyon merkezleri veya okulları bulunmamaktadır. Sadece Bişkek'te 34 numaralı ilkokulda 2 sınıf açılarak faaliyet göstermektedir" dedi.

Otizm nedir?

Otizm, üç yaşından önce başlayan ve ömür boyu süren, sosyal etkileşime ve iletişime zarar veren, sınırlı ve tekrarlanan davranışlara yol açan beyin gelişimini engelleyen bir rahatsızlıktır. Özellikle otizmliler için iletişim kurma becerisi kaybolur, davranışları değişerek toplumdaki uzaklaşırlar.

Kırgızistan'da yaklaşık 20 000 otizm hastası var

Bugüne kadar otizmin ortaya çıkma nedenleri belirlenmemiştir. Bilim adamlarının çoğu otizm, ekolojik çevrenin bozulması üzerine ortaya çıktığını belirtmektedirler. "Birlikten kol" Dayanışma ve Eğitim Merkezinin Başkanı Cıldız SADIKOVA: Şu an merkezde 183 çocuk eğitim almaktadır. Fakat kayıt yapmayan otizmliler için sayıları oldukça fazladır. BDT (Bağımsız Devletler Topluluğu) deki ülkelerde otizm hastalarının istatistik verileri yoktur. "Birlikten kol" Dayanışma ve Eğitim Merkezinin uzmanları, Kırgızistan'da yaklaşık 20 000 Otizmli çocuğun bulunduğunu beyan etmektedirler. "Autism Speaks" vakfının verilerine göre dünyada en az 150 kişiden biri otizm hastasıdır.

Hastalığın Temel Belirtileri

Çoğu zaman otizm hastalığı başka hastalıklarla karıştırılarak yanlış tedavi uygulanabiliyor. Otizmin temel belirtilerini öğrenmek için uzmanlarla yaptığımız söyleşideki çıkarımlarımız: Çocuk korkak olur. Yüksek seslerden veya tanımadığı insanlardan korkar. Bu durumdaki çocukları evdeki eşyaların yerleri değiştirmesi bile rahatsız eder.

1. Bu tür hastalar konuşamazlar ve adları söylenerek çağrıldığında bakmazlar. Çünkü, onlar hangi sesin onlara gönderildiğini fark edemezler.

2. Çocukların oynadığı oyunlar onların ilgisini çekmez, değişik oyunlarla ilgilenirler. Kendi kendine oynarlar, diğer çocuklara katılmazlar.

3. Ellerini tek tip hareketlerde bulundururlar ve bu hareketleri sürekli tekrarlarlar. Ayak uçlarıyla yürürler.

4. Otizmli çocuklar insanın gözüne doğrudan bakmazlar. Duyguları ve isteklerini açık söyleyemedikleri için bağırarak ağlarlar.

5. Televizyondan duydukları ya da başka biri tarafından söylenen kelimeleri tekrarlarlar.

6. Eşyaları döndürmeyi severler ve kendileri dönmeye çalışırlar.

7. Bazı otizmli hastalar yükseklikten ya da farklı ekstrem durumlardan korkmazlar.

8. Bizim iştebildiğimiz normal tondaki ses-

ler ya da işitemediğimiz düşük sesler onlara yüksek tonda gelebilir. Bu yüzden saatin sesi ya da lambanın sesi de onlarda sinir bozukluğuna neden olur. Sesleri duymamak için elleriyle kulaklarını iyice kapatırlar ve odanın köşesine otururlar. Bu tür sesleri işitemek için yüksek sesle bağırurlar.

9. Dayanamadığı zaman agresif olurlar. Karşılarındaki insanlara saldırabilir ya da kendine zarar verebilirler.

Otizmliler için anne ve babalara tavsiyeler

Otizmliler için anne-babalar onları topluma çıkarmaktan utanırlar. Toplu taşıtlarda yolculuk halinde ya da sokakta gezerken çeşitli sorunlar çıkabilir. Çünkü otizm hastalarını toplum da kabul etmeye hala hazır değil. 8 yaşındaki kız otizm hastası olan Ayday İMANKULOVA "Birlikten kol" kurumu açıldığında beri yardımcı personel olarak çalışıyor. Ayday İMANKULOVA; çok ağır tramvaları yaşamış insan olarak anne-babalara: "Birçok anne-baba çocuğunun tanısını duyduğunda depresyona girerler. Bazen de anne-babalar suçlu birbirinde arayarak aile yapısını bozabilirler. Tabi ki problemi çözmek zordur, ama öncelikle anne-babalar kendilerini kaybetmemeleri lazımdır. Çünkü, uzun zaman depresyonda olurlarsa kendilerini de çocuklarını da zor bir hale getirirler. Bu yüzden, kendinizi hızla toplayıp, sorunu çözme yollarını arayın. İnternette otizmle ilgili detaylı bilgiye sahip olabilirsiniz. Ne yazık ki otizm araştırıp, inceleyen özel uzman yoktur. Anne ve babalar merkezimize gelirlerse, biz onlara nereye gidebileceğini, çocuğa nasıl davranacaklarını öğretiriz. Daima otizmli çocukla alakasız meşgul olunmalıdır. Bazen akrabalar birinin çocuğu beş yaşında konuşmaya başlamıştır şeklinde ifadeler kullanarak çocuğun geç gelişmesinin normal olduğunu düşünürler. Oysa ki bu geç gelişim değil aksine erken teşhis konulamamış otizm hastalığıdır. Ne kadar erken teşhis konulursa ve erken tedavi etmeye başlarsa o kadar iyi olur. Çocuk büyüdükçe onu tedavi etmek zordur. Çoğu anne-baba çocuğu evde tutarlar. Oysa bu doğru bir davranış değildir. Evde ya da kapalı ortamda tutulan, topluma karışmayan çocuklar, toplumdaki uzaklaşırlar." Şeklinde tavsiyelerde bulundu.

Otizmliler için evde nasıl yetiştirilmelidir?

Otizmliler için doğru teşhis yapılmadığı için onları zihinsel engelli çocuklarla karıştırarak yanlış eğitim verilmektedir. Anne-babaların tamamı ne yazık ki çocuklarını özel merkezlerle eğitilmesi üzere gönderemeyebiliyorlar. Bu yüzden otizmli çocuğu evde nasıl yetiştirebilirler?

- Otizmliler için çocuğu inceleyerek, neden sinirinin bozulduğunu öğrenilmesi lazım. Çocuğun hoşuna ne gidiyor ne gitmiyor, öğrenilmeli
- En kolay şeylerden öğretmeye başlayın.

Ör: Elini kendi yıkayabilmesi için, ilk önce lavabonun kapağını açmayı ve suyu açmayı öğretiniz. Eğer çocuğunuz kapağı açmayı ve suyu açmayı öğrenirse, eline sabun alarak yıkamasını da öğretiniz. Çocuk ilk aşamaları öğreninceye kadar ikinci aşamaya atlamayın. Her şeyi çabuk öğretemezsiniz. Acele ederseniz sonuç alamayabilirsiniz. Sabır en büyük yardımcınız olacaktır.

3. Söylediğiniz şeyleri yapmıyorsanız zorlamayın, biraz vakit geçince yapması gereken şeyin bir parçasını yapmasına yardım ediniz.

4. Onu diğer çocukları sevdiğiniz gibi seviniz ve nazikçe davranınız. Otizmli çocukları yetiştirirken duygusal olmayın. Çünkü, onlar aşırı şımartılmayı ve sarılmayı beğenmez. Sizin sadece tek bir yanlış hareketlerinizi ya da davranışlarınızı, onlar ağır kabul edebilir.

5. Bir şeyleri tanuması için elmayı herhangi bir yere koyup, onu size getirmesini rica ederseniz çocuk yanılmadan getirebilir. İşte, bu tür yöntemle elmayı diğer meyvelerden fark etmeyi öğrenir.

6. Eğer otizmli çocuk sizinle aynı yerde durmaz ise, onu köşeye oturtup, önüne masayı getirerek öğretebilirsiniz.

7. Eğer otizmli çocuk konuşamazsa, onun hoşuna neyin gittiğini öğrenmeniz lazım. Örneğin: meyve suyunu beğeniyorsa, ona meyve suyunu göstererek "meyve suyu" diye defalarca yineleyerek söyleyin. Çocuk o kelimeyi bir kere söylediğinde, ona bir yudum meyve suyu içirmeniz lazım. Çünkü, o kaç kere tekrarlırsa o kadar meyve suyu içmesini anlaması gerekir.

8. Biz onun her yaptığı işi övmemiz lazım. Çocuk öğrendiği şeyi üç farklı yerlerde üç farklı adama gösterdiği zaman onu öğrenmiş olur.

Otizmliler için tedavi etmek imkansız

"Birlikten kol" Dayanışma ve Eğitim Merkezinin Başkanı Cıldız SADIKOVA: Otizmi tedavi etmek için tıpta tek bir ilaç dahi yoktur. Bu yüzden otizmi tedavi edemeyiz. Hasta yaşamı boyunca otizmle mücadele içinde olacaktır. Sadece onları topluma karışmasını ve alışmasını sağlayabiliriz. Çevrede bu hastalığı tedavi edebiliriz diye yalan söyleyerek para kazananlar da vardır. Bazıları camiye götür ya da herhangi bilinmeyen bir ilacı kullandığında normal hale geleceğini söylerler. Onlara asla inanmayın.

Dehaların çoğu otizmli hastalardır

Fizikçi Einstein, yedi yaşına kadar sadece bir kelimeyi tekrarladığından dolayı arkadaşları onun zihinsel engelli olduğunu düşünerek kendilerinden ayırmışlardır. Newton ise büyüyeneye kadar kelimeleri tam söyleyemiyordu, yalnızlık hoşuna gidiyordu. Fakat, onları yaptığı çalışmalarıyla bütün dünya tanır. Biz de otizmli çocukları dikkate alalım ve onlarla ilgilenelim. Belki de bilim adamları onlardan biri olacaktır. Kim bilebilir ki?

Alişer Cırgalbek uulu

ЖАШ АКЫН

Сериялым

Көздөй жөнөйм күн сайын жетине албай, Көңүл дегдеп, көрсөм деп сезим арбай. Күлүп жайнап чыгасың тээ бир кезде, Көп куттуруп баиталган сериалдай. Калтыратып сүрдөтүп затың дагы, Камдап алган сөздөр жок акылдагы... Жарымына келгенде сериалдын, Жарнамадай апаңдын чакырганы! . Тоодон чыккан ай болуп затың дагы, Толкундоолор сезимде басылбайды. Аягына келгенде сериалдын, Ай, ушу ай, апаңдын чакырганы! ... Алоолонуп отуңа жандым жаным, Азыр дагы үйүңдүн алдындамын. Сен чыкканча сырдашчу күчүңүңө, Ташип бүттүм үйдөгү нандын баарын. Жан сырымды айтайын эми баарын, Жашайт өчпөй сүйүүмдүн деми дайым. Керек болсо саат эмес кылым бою, Куттурсоң да тажабайм сериалым!

Айылым...

Атыр жыттуу абасынан айылдын, Алач жыттап, анан өлсөм кайылымын. Айкырыгы аалам жарып туруучу, Айылдагы эшегимди сагындым. Эстен кетпей ойноок кезим мурдагы, Эх айылым ойлорумду чырмады. Уйларымдын мөөрөгөнүн элестейм, Угулганда машинанын сигналы. Токтоболостон күндөр жылга жалгайтты. Токто десек, тагдыр көнө калмакпы? Азан салып ойготуучу корозум, Азыр болсо будильникке алмайтты. **Китепканадагы сулууга** Жылмайганда ууртуңан чырак жаным, Жүрөгүмдөн ыр чыгат булактанып. Шыр-п барактап китепти олтурасың, Шедеври ааламдын сыяктанып! Сени тиктеп олтурам маңдайыңда, Сезимдин күсүнө кулак салып. Көңүлүм жай, кубанып оттой жана Көз кырыңды сен салып койсоң мага, Качат менден кайгы-муң басып турган, Качат менден жолумду тоскон санаа. Эки көзүң дал мени карап турмак, Эх ошондо китебиң болсом кана! Жаннаттагы үр кызы көрүнгөндөй, Жамалыңа коё албайм көңүл бөлбөй. Бажырайган көзүңдүн нурларына, Бара жатат чагылып көзүм көрбөй. Байкап турган асмандан күндүн дагы, Бир өзүң нурлары төгүлгөндөй. Качан сени жетелейм теңиң болуп? Каласыңбы сен менин перим болуп? Деген ойлор башыма келген сайын, Дел болумун жегеним желим болуп. Айылымдан жаш сулуу орун алчы, Апакеме суйкайган келин болуп...

ГҮЧ

Herkes konuşur, herkes bir şeyler bilir; Bilemez ki kimse seni senin kadar. Yaptıklarımı da yaptırana bildir; Eksik kalsın nankör insanlar. Yaprak, tek başına sallanır dalında, Ağaç, yol arkadaşı olur, güç verir, Rüzgâr koparıp dallarından alsa da, Fırtına yaprağa uçmayı öğretir. Zorluk, dağı dağdan ayırmak kadar zor. Denizden suyu ayıklamakta nedir? Cesareti bir de cesaretsiz sor. İnsanı topraktan ayırmakta nedir Kelebeğin haberi var mı gücünden? Hava bilir mi degeceği diyari? Azmi kurtarır karıncayı öfkeden. İğnesinde saklıyor zehrini arı.

AYDIN YEŞİLYURT
2014-2015 MEVLANA DEĞİŞİM
PROGRAMI ÖĞRENCİSİ

Сарыбаев Бекболот, 1995-жылы, 22-майда Жалал-Абад облусунун Сузак районуна караштуу Жергетал айылында жарык дүйнөгө келген. 2001-жылы агалаган айылдагы Мария Орозалиева атындагы орто мектепке кирип, 2012-жылы аяктаган. Учурда Кыргыз-Түрк "Манас" университетинин Түркология бөлүмүнүн студенти. Эл аралык "Нурборбор" академиясынын мүчөсү, Кыргыз радиосунун "Таланттар таймашы" сынагында 3-орунду ээси болгон.

“Максатыбыз кыргыз эстрадасын жаңы тепкичке көтөрүү”

Чыгармачылыкка жаңыдан аралаша баштаган таланттуу ырчылар, тагыраагы “Асман” тобунун жигиттери бүгүн бизде конокто. Бул топ тууралуу билгиңиз келсе, төмөндөгү маекке назар салыңыз окурманым.

Бейше Махабат уулу

Азат Садыков

Чыгармачылыкка кандайча аралашып калдыңыздар?

Азат: Кичине кезимден эле ыргашыктуу болчумун, келечекте мыкты ырчы болом деп өзүмө максат койгонмун. Көптөгөн мектептер аралык, райондук деңгээлдеги ыр конкурстарга катышып, ийгиликтерди багынтып жүрдүм. Максатымды ишке ашырыш үчүн КТМУнун консерватория бөлүмүнө тапшырып окуп калдым.

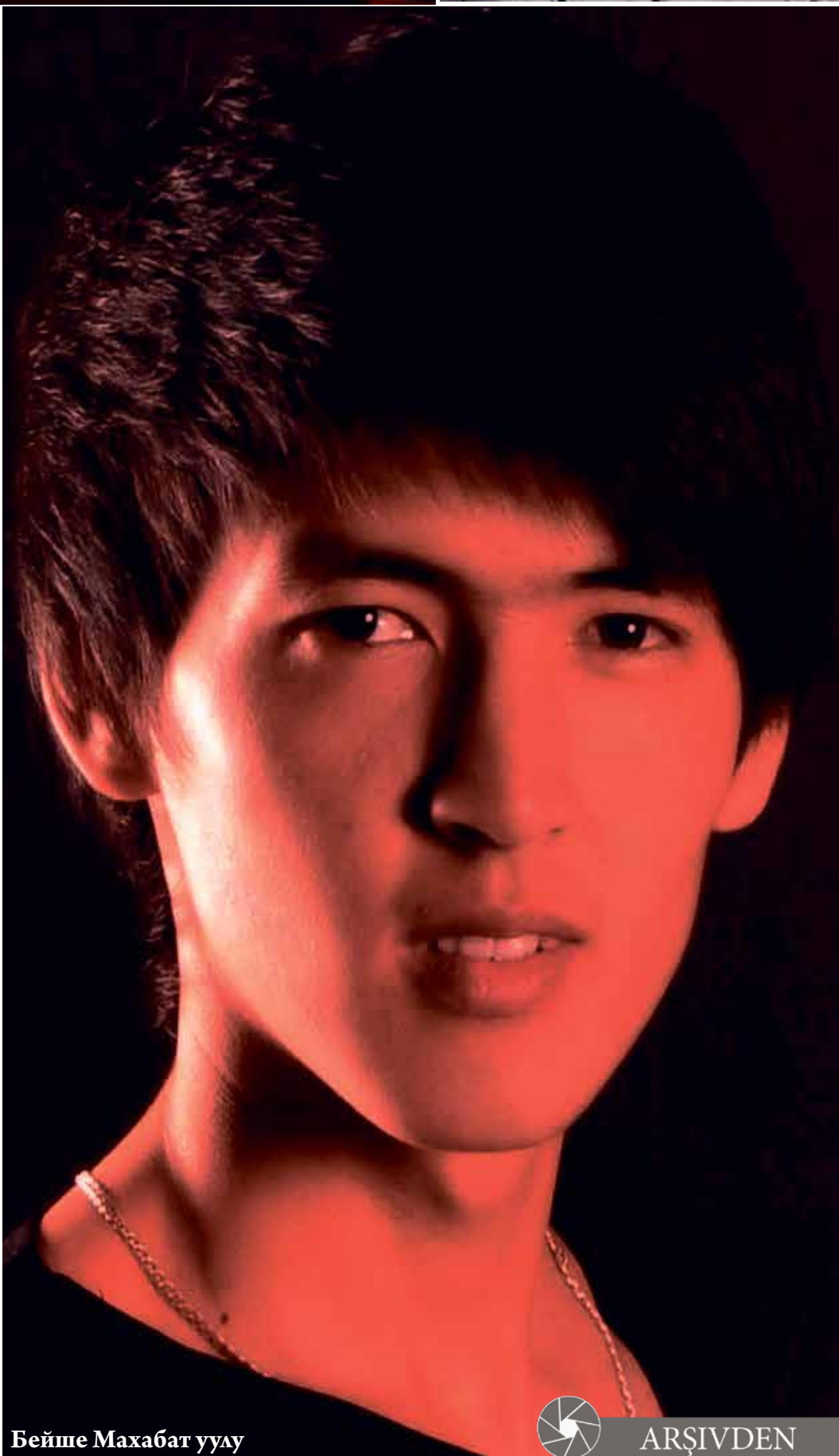
Бейше: Азат менин группалашым, бул жакка тапшыргандан бери бир нанды тең бөлүшкөн достордонбуз. Кызыктуу окуяларды, концерттерди башыбыздан өткөрдүк. Азат экөөбүз тең гитара чертчүбүз, ырга болгон табитибиз да бир болуп чыкты. Ошондуктан, дуэт болуп университеттин көптөгөн конкурстарына катышып жүрдүк. Ошентип, бири-бирибиз менен сүйлөшүп, элге жакшы чыгармаларды тартулоо максатында топ түзүүнү чечтик. 1-декабрда топтун түзүлгөнүнө 3 жыл толду.

Тобуңуздун атын эмне үчүн “Асман” деп койдүңүздөр эле?

Азат: Атайын топ болуп чыгып аткан соң татыктуу ат табуу зарыл болду. Көптөгөн сунуштар айтылды, акыры “Асман” деген аталышка токтолдук. Бул сөздүн мааниси көп нерсени түшүндүрөт, тагыраагы бийиктик жана ага умтулуу максатында “Асман” аталышын тандап алдык. Ошондой эле, “асман” деген сөздүн эки тамгасын алмаштырып койсок, “Манас” деген сөз келип чыгат. Тобубуздун атынан мына ушинтип нукура кыргыз сөзүн да чыгарып алсак болот.

Топтун ийликтери жөнүндө айта кетсеңиздер?

Бейше: Көптөгөн конкурстарга катыштык. Мисалга алсак, Түркиядагы улуттар аралык фестивалга катыштык. Ошондой эле, Хакасиядагы эл аралык конкурска катышып 2-орунду багынтып келдик. Анарбек Ибраев агайыбыз менен “XXI кылымдын жылдыздары” теледолбоорунда чогуу ырдап чыктык. Бизге түрткү болуп жаткан агайларыбыздын бири Анарбек Ибраев. Ошондой эле, бизге продюссер болуп келе жаткан байкебиз Жылдызбек Турсунбаевди баса белгилей кетпесек болбос.

Бейше Махабат уулу

--Репертуарыңыздарда канча ыр бар?

Азат: Азыркы учурда репертуарыбызда 6-7 ыр бар. Алгач эстрада багытындагы ырларды аткарчубуз. Кийин репертуарыбызда классикалык ырлар басымдуулук кыла баштады. Этно классика, кыргыздын эски ырларына басым жасап жаткан учурубуз.

-Бири-бириңиздерге болгон мамилеңиздер кандай? Топтун ичинде пикир келишпестиктер болуп турса керек?

Бейше: Негизинен экөөбүз көп убакытты бирге өткөрөбүз, концерттерге чогуу чыгабыз. Ортобузда пикир келишпестиктер болбой койбойт. Концерттерге чыгабыз, жок чыкпайбыз, съемкаларга барабыз, жок барбайбыз деген сыяктуу сөздөр кездешет. Бир ыр мага жакса, ага жакпайт. Ага карабай экөөбүз бири-бирибизди жарым сөздөн түшүнүп калдык, ырларды чогуу тандап, аткарып жүрөбүз. Чыгармачылыктан тышкары окууда, достор арасында да чогуубуз. Кыскасы жакшы тил табышабыз деп айта алам.

-Атактуулук сиздер үчүн максатпы?

Бейше: Башында чыкканда эле атактуулук үчүн чыккан эмеспиз. Эгер атактуу болуң келсе бат эле. Бир гана акчаң болсо, атактуу боло аласың. Биздин эң негизги максатыбыз кыргыздын желегин желбиретүү, кыргыз эстрадасын жаңы тепкичке көтөрүү.

-Бош убактыңыздарды кандай өткөрөсүздөр?

Азат: Кечкисин кафе-ресторандарда ырдап иштейбиз. Бул өзүбүз үчүн да пайдалуу, үнүбүздү тарбиялоого көп жардамы тиет деп айта алам.

Бейше: Ырдан башка футбол ойногонду жакшы көрөм, бирок, чыныгы эмес “Playstation”.

-Анда эмесе сиздерге эркин сөз?

Азат: Ата-энебизге ыраазычылык билдиребиз, ошондой эле “Манас” гезитинин иштерине ийгилик. Калеминиздер курчуп, окурмандарыңыздар көбөйө берсин.

1) Азат Садыков 1993-жылы 2-майда Ысык-Көл облусунун Чоң-Сары-Ой айылында төрөлгөн.

2) Бейше Махабат уулу 1993-жылдын 2-октябрында Жалал-Абад облусунун Арал айылында төрөлгөн. Экөө тең КТМУда билим алат.

Кымбат Айтыбекова

